

ÜLIÕPILASLEHT

E. ÜLIÕPILASTE KARSKUSÜHENDUSE ERINUMBER

SISU: H. Klein E. Üliõpilaste Karskusühenduse viienda aastapäeva puhul / E. Kubjas Kas on meile kohustusi rahva vastu? / Hilja Kettunen Veendumuse kasvatus / H. Pett-Mäelo Mälestusi E. Ü. K. Ü. algpäevilt / Villem Ernits Miks on karskumõttel üliõpilaskonnas võrdlemisi vähe pinda? / Ed. Bakis Mõnda alkoholitartvitamise mõjust hingeelule / Elmar Elisto Miks olla organiseeritud karsklane / Etella Mis Karl August Matar Tartus nägi / Tvr Mõistuslik olevus / Arn. Üunapuu Balti riikide üliõpilaskondade, eriti Eesti üliõpilaskonna meelsus ja osavõtt karskustööst / Hans Gottfried Knoblauch Miks ma organiseerun ja nii just, nagu organiseerun / E. Elisto Käed külge! / V. Ernits Üleilmisest üliõpilaste karskustööst ja üleilmisest üliõpilaste karskuskongressist Tartus juulis 1926. / V. Ernits Karskusküsimus esimesel Soome-Eesti üliõpilaspäeval / A. Teever Veel märkusi Soome reisilt / Eesti Üliõpilasseltside Liidu avalik vaeluskoosolek / Akadeemiline kroonika

Moe-, pudu- ja pesuäri **VENNAD LEPP**

Tartus, Kaubahoov nr. 2. Telef. 4-81.

Alaliselt suur valik:

pärillisi ja valgeid triiksärke, kraesid, manshette, kaelasidemeid, siidi-kaelashalle, trakse, kindaid, sukki, sokke, meester. ja naister. pesu, koetud vill. naister. jakke ja veste, meester. veste, laste ja spordikostüüme, pitse, pesatse ja kõiksuguseid moe- ja pudu- ja pesukaupu.

Dihmavarje, jalutuskeppe. Villast lõnga rohkeis värveis.

D. M. C. käsitöönlite. Lastesaapaid, võimlemise- ja hommikukingi.

Meester., naister.
ja laste

kalosse.

Igasugune korralik auruga

riiete voltimine.

Hinnad võistlemata odavad. — Müük suurel ja väikesel arul.

Üliõpilastele 5-10% hinnaalandust!

UNION

*Jalanõud
on nagu valatud
jalga*

Moodsam, täielikum ja odavam

juuksetööstuse-äri

Eestis

Tartus, Jaani t. 16, Raatuse taga.
Telefon 6-43.

Daamide, herrade ja teatri
coiffeur-salongid. Manicure

Äris ainult esimese järgu töö-
jõud. Eeskujulik puhtus. Joot-
raha ei võeta.

Austusega **J. Luksep.**

Roman Gutmann

Kompveki- ja shokolaaditööstus.

Vallikraavi tän. nr. 8. Kõnetraat 500.

Asut. 1905. a.

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIOPILASKONNA H'A'LEKANDJA

Eesti Üliõpilaste Karskusühenduse viienda aastapäeva puhul.

23. nov. s. a. pühitseb Eesti Üliõpilaste Karskusühendus oma 5. aastapäeva. 5 aastat on küll võrdlemisi lühike aeg, kuid ometi on need aastad olnud E. Üliõpilaste Karskusühendusele otsustava tähendusega; need viis aastat on olnud E. Üliõpilaste Karskusühendusele algusest peale sõna otsekohesest mõttest otsimise, pimedas kobamise ja ühtlasi ka leidmise aastad. Nende aastate jooksul on enam-vähem selgunud küsimus, missuguses sihis ja kuidas ta peab teotsema, et saavutada omas töös kõige paremaid tagajärgi.

E. Üliõpilaste Karskusühenduse asutamise mõte tekkis varsti peale Eesti ülikooli avamist. Mõtte algatajail seisis silmade ees eeskujuna Soome Üliõpilaste Karskusühendus, kel oli juba kogemusrikas minevik¹⁾ seljataga ja suured teened Soome üliõpilaskonna karskendamises. 1920. a. kevadmestril peeti üliõpilastele neli kõnekoosolekut, kus asutamismõtet õhutati ja laiati kanti. Kindel organisatsioon loodi aga alles sama aasta sügise 23. nov., missugune päev ka E. Üliõpilaste Karskusühenduse aastapäevaks jäi. Asutajate liikmete nimestikus leiame 10 ülikooli õppejõudu ja 22 üliõpilast. Esimene vaimustus lahtus aga peagi. Paljudel liikmeks astunudel puudus kindel ettekujuvus sellest, et E. Üliõpilaste Karskusühenduse liikmeks olemine ka millegiks kohustab. Kohe esimestel koosolekudel, enne põhikirja lõplikku viimistlemist, kerkis üles küsimus, kas E. Üliõpilaste Karskusühenduse liikmeiks võivad olla ka mitte-täiskarsked. Väeldi pikalt ja laialt, kaaluti küsimust igakülgselt ja tehti viimaks otsuseks, et E. Üliõpilaste Karskusühenduse liikmeiks võivad olla ainult täiskarsked isikud, s. o. nad peavad loobuma ka

terviseviina joomisest — missugune seisukoht ka ühenduse põhikirjas on fikseeritud.

Algusest peale on E. Üliõpilaste Karskusühendus mõeldud puhtakadeemilise ühinguks. Ta on omale üldiseks ülesandeks seadnud karskusaate levitamise üliõpilaskonnas kui ka laiemates rahva hulkades. Kuid aastate jooksul kerkis üles teine ülesanne, et enne kõike tuleb aatekandjaid kasvatada. Ka sisemiselt puhtakadeemiliseks ühinguks jäädes, muutus aga viimase ülesande teostamine peaaegu täiesti võimatuks. Liikmete arv tõusis küll üksvahe üle saja, kuid ainult harva kõne- või üldkoosolekutel käies ei saanud liikmed üksteist tundma, jäid üksteisele sisemiselt ja pahatihti ka väliselt võõraks. Juhatusel puudus isegi paljude liikmete kohta ülevaade täiskarskusnõude täitmise kohta. Kõige selle tagajärjel hakkas, juhatuse jõupingutuste pääle vaatamata, liikmete hulgas maad võtma loidus ja ükskõiksus Ühenduse ülesannete kui ka karskustöö vastu üldse. Ja 1924. a. kevadmestril tõusis küsimus, kas olla või mitte. Pikade kaalumiste järele jõuti siiski otsusele, et E. Üliõpilaste Karskusühendus väliselt endisel kujul on siiski kõige kohasem. Ühenduse sisemises elus võeti aga ette täielik ümberkorraldus. Kõige pealt muretseti ruumid alaliseks kooskäimiseks ja niiviisi pandi Ühenduse kodule alus, loodi kindel sisemine kord jne. Sellekohaste ettekannete ja liikmete vastastikuse mõjutuse abil hakati sinna poole tüürima, et kasvatada Ühenduse liikmeid tõsisteks ja veendunud karsklasteks. Meie koolides on tänini karskuskasvatust väga nõrk olnud ja sellepärast on ka arusaadav, miks meie üliõpilaskonnas (ja ülepea haritlaskonnas) karskusküsimust nii kergelt ja pealiskaudselt on võetud. Meil on praegu, eriti haritlaste hulgas, tõsiseid karsklasi, keda

1) Tuleval aastal pühitseb ta oma 40. a. juubeli. H. K.

teistele eeskujuks võiks seada, äärmiselt vähe. Karskusküsimuste kui ka teiste kõrvalküsimuste põhjalikumaks tundmaõppimiseks töötas möödäläinud õppeaastal õpiring, mille töö tulemuseks oli terve rida referaate, milledest osa ka Ühenduse koosolekutel ette kanti.

Eelöeldu puudutab peaaesjalikult Ühenduse sisemist arenemiskäiku. Esikohal on aga algusest peale olnud Ühenduse väline tegevus. See seisukoht on väljendatud ka Ühenduse põhikirja 1. § järgmiselt: „Eesti Üliõpilaste Karskusühenduse otstarbeks on karske ilmavaate ideeline propageerimine ühes karskusaate tegelikule teostamisele sihitud sammudega üliõpilaste ringkondades kui ka rahva keskel“. E. Üliõpilaste Karskusühendus on algusest peale teadlik olnud neist raskustest karskustöös üliõpilaste keskel, kuid kõigi nende raskuste peale vaatamata on seni-negi töö vilja kannud. Ta on alati üliõpilaskonnas karskusaasja kaitseks valvel olnud, on oma esindajate kaudu osa võtnud kõigist Balti riikide üliõpilaskondade konverentsidest, esinedes Eesti üliõpilaskonna kaudu rea ettepanekutega üliõpilaskondade karskustöö edendamiseks ja niiviisi ka teiste Balti riikide üliõpilaskondade karskustöös kaasa aidates.

E. Üliõpilaste Karskusühendus omas tegevuses ei ole piirdunud mitte ainult Üliõpilaskonnaga, vaid on jõud ja võimalust mööda oma sammusid ka mujale juhtinud. Kõige pealt oleks siin nimetada abiturientide päeva korraldamist läinud kevadel. Osa maakondades korraldasid neid maakondlikud kogud E. Üliõpilaste Karskusühenduse õhutusel ja kaasabil, osa maakondades lasus terve korraldus E. Üliõpilaste Karskusühenduse õlgadel. Nende päevade korraldamisega taheti kõige pealt abiturientidele vähegi selgust muretseda ülikoolis edasiõppimise võimaluste, teaduskondade valiku üle ja teistes küsimustes. Selgitati ka karskuse ja elureformi küsimusi, et sel teel ometi ükskord lõpp teha veel praegugi mõnes paigas praktiseeritavatele abiturientide lõppjoomingutele¹⁾.

Ka üldisele karskustööle on E. Üliõpilaste Karskusühendus igal võimalusel kaasa aidanud. Hea tunnistuse E. Üliõpilaste Karskusühenduse võimistest sellel alal annab hiljutise karskuskäikude puhul kõnelejate lennu väljasaatmine, kus 18 liiget terveks nädalaks rahva sekka sõitsid, et rahvahulkade silmi avada alkoholi hädaohu vastu, et ometi kord piiri panna joomise laastavale mõjule. Ka õppetöö vaheaegadel ei ole Ühenduse liikmed käsi rüppe lasknud: nad on seltse ja ühinguid asutanud, olemasolevaid seltse ja ühinguid hoogsamale tegevusele virgutanud ja

1) Üks maakondlik üliõpilaskogu osutus siiski niivõrd saamatuks, et kõigi lubaduste peale vaatamata abitur. päeva kahes samasse maakonda kuulvas linnas korraldamata jättis. See annab küll tunnistust millegist muust, kuid mitte tegu-võimsest.

niiviisi meie üldisele kultuuritööle kaasa aidanud. Nii palju Ühenduse välistegevusest. Seegi tehtud töö on kahtlemata üldist tunnustust vääriv. Palju on siin aga siiski veel tegemata jäänud, palju alles kavatsuste ajajärgus. Ja teha oleks kõige pealt meie üliõpilaskonnas nii mõndagi. Meil on veel olemas terve rida üliõpilaskonnanõuorganisatsioonide, mille ruumides on alkoholi tarvitamine lubatud, kus valitsemas veel igivanad joomakombed. Meie üliõpilaskonnanõuorganisatsioonides valitseb veel täielik passiivsus karskusküsimuse vastu, ja sellepärast on ka arusaadav, miks üliõpilaskonnas praegugi „potikultuur“ nii lopsakalt õitseb. Pärilikkudeks on saanud niisugused inetud nähtused, nagu purjus üliõpilaste esinemine avalikkudes kohtades, kuna niiviisi meie rahvale kõige halvemat eeskujut antakse.

Kõige selle päälle vaatamata ei ole E. Üliõpilaste Karskusühendus jõuetult käed rüppe lasknud, vaid kõik see on teda aina hoogsamale tegevusele kihutanud. Nagu eelpool juba tähendatud, läks korda sisemise reorganiseerimise tõttu võrdlemisi lühikese aja jooksul Ühenduse ümber koondada suure hulga aktiivseid liikmeid, niihästi organiseeritud (seltidest ja maakondlikkudest kogudest) kui ka organiseerimatuid, kes kõik on karskusküsimuses ühiselt mõtlejaks pereks ühte sulanud. Liikmete arv näitab järjest kasvamisest tendentsi ja praegu on Ühenduse ümber koondunud 80 tegevliiget ja peale selle rida toetajaid liikmeid. Kõik tegevliikmed on oma kohustusi Ühenduse ja ühtlasi ka terve karskusaasja vastu tõsiselt võtnud, kõigis Ühenduse ettevõtetes on jõudumööda kaasa aidatud, niiviisi head tahtmist terve asja vastu üles näidates. Kõigil neil põhjustel võib E. Üliõpilaste Karskusühendus rahuldustundega möödaläinud viieaastase tegevuse peale tagasi vaadata. Kuigi ehk ta ei ole kõiki neid lootusi täitnud, mis tema peale alguses pandi, kuid tuleb ometi seda silmas pidada, et see töö on tehtud Ülikooli õpitöö kõrval ja kui veel seda arvesse võtta, et suurem osa liikmeid on ka teistes organisatsioonides, niihästi intiim- kui ka akadeemilistes ühingutes tegevad, siis alles saame aru, missugust ennast-salgavat jõupingutust on terve see töö nõudnud. Edaspidi võib Ühendus rohkem tähelepanu ja energiat koondada otsekoheste ülesannete läbi-viimiseks, sest nüüd on E. Üliõpilaste Karskusühendus omandanud enam-vähem kindla kuju, niihästi sisemiselt kui ka väliselt, on olemas kindel baasis, mille peale juba kindlat ja jäädavat ehitada võib.

Tahaks loota, et see aatetuluks, mida iga Ühenduse liige omas rinnas kannab, ikka ja ikka suuremaks muutuks, kuni ta kord vägevaks leegiks paisub, valgustades tervet Eestit ja kaotades seal valitsevat pimedust.

H. Klein.

Kas on meil kohustusi rahva vastu?

Tütuseni on kõneldud, et üliõpilaskond on rahva kultuuriliselt kandvam osa ja et ta kui niisugune peab hindama ka oma ülesandeid, tegevussihhi jooni ja kandma kõlblist vastutust. Ta peab seda, kõigi arenemis- ja edu seaduste järele peab ta seda — see on ta kategooriline imperatiiv, ja tahaksime näha sellele vastuväiteid, mis oleksid objektiivselt põhjendatud.

Nii. Praegu seame küsimuse üliõpilaskonnale kui tervikule, kui rahva kultuuriliselt kandvamale osale seisukoha võtmiseks alkoholismi

rahvas ei julge olla seda uskumata, sest mis jääks järele, kui see usk petaks?

Võtke seisukoht alkoholi küsimuses! Võtke niisugune seisukoht, mis töö teenijale omane, töö teenijale vääriline! Võtke seisukoht, mis teaduslikule, objektiivsele mõtlemisviisile vastab!

Kas tarvitseks hakata palju sõnu kulutama, et seisukoha võtmise vajadust alkoholiküsimuses selgeks teha? Ei vist tarvitse. Tahaksime näha inimeste vaimlisest erksusest, kelle poole praegu pöörame, hääs arvamises olla, haruldaselt

E. Ü. K-ü 5. aastapäeva puhul.

kohta. Seame selle küsimuse ka igale üliõpilaskonnale liikmele üksikult.

Inimesed, kes teaduslikke uurimismeetodeid harjutavad. Inimesed, kes püüavad objektiivsuse põhimõttele lähemale pääseda. Inimesed, kes tahavad asjalikult kõike põhjendada ja asjalikult põhjendatuna näha, mis end vähegi põhjendada näikse laskvat. Inimesed, kellel eeldatakse olevat selge kohusetunne iseenese, oma kaasainimese, oma rahva ja inimkonna vastu, kellel eeldatakse olevat usku ja jõudu suurte ideaalide sisse, suurte aadete sisse, suurte tegude sisse, kellel eeldatakse...

Kuid jätkub juba! Rahvas usub, et see nii on, rahvas ei suuda olla seda uskumata,

hääs arvamises. Oleks kurb, kui me eksiksime, oleks kurb, kui tuleks ainult tühjusesse hüüda.

Julgeme uskuda, et seisukohal alkoholiküsimuses ei saa olla alajaotusi, alaseisukohti, vaid et jagamatu, üks, kindel ja selge peab see olema. Veel: see ei saa olla, ei tohi olla ebamääraste sõnadega põhimõtete tunnustamine ja tegelikult selle vastu talitamine — see oleks enese saamatuse ja vaesuse tunnistus, vaid see seisukoht olgu teravate äärjoontega ja selge, kindla ilmeaga tegude ülevasse vormi raiutud.

Seda ootab maa, seda ootab rahvas, ja kas peaks see usk neid petma? Kas peaks?

E. Kubjas.

Veendumuse kasvatus.

Palju on siin maailmas keelatud puuvilja. Juba lapsest saadik õpetatakse meile, mis halb on ja mida me mitte ei tohi teha. Sellest on meisse kasvanud sisetunde-seadus, mis keelab meid antud õpetuste vastu tegemast ning süüdistab meid, kui oma nõrkuses siin oleme eksinud.

Noortel on ometi palju küsimusi, millede ees sisetunne vaikib. Meie võime üksinduses ausameelselt kaaluda oma tegusid ja kohustusi, ja ometi jääme ilma vastusest. Teadmatus see-üle, mis õige, mis mitte, teeb meid nukraks, võib aga viia ka kaugemale teravasse sisevast-ollu. Noor inime ei saa aru, mispärast ta peaks nimelt nii tegema, nagu temalt nõutakse, ja mis halba võiks selles olla, kui ta teeks enda taht-mise järele. Ja päälegi: kuidas süüdistatakse teda nüüd selles, kus tema ise midagi halba ei näinud? Kas on nende teiste südametunnistus tõesti ärksam? Või on teised ainult kitsarinnalised inimesed, kelle tahtmise alla temal polegi tarvis ennast painutada?

Niisuguste küsimuste ees võib noor inimene tunda ennast sügavasti õnnetuna. Ta võib täna teha meeleheitlikke endasüüdistusi, homme aga võib ta süüdistada teisi, kuid ometi ta ei jõua päris selgusele.

Üks hää nõu on olemas niisuguste raskete silmapilkude jaoks: ärgem süüdistagem liiga palju teisi. Kindlasti on ka teiste nõudmistel mingid põhjused, olgugi et meie saame asjast aru teisi. Meie kahtlus oleneb just oma kindla veen-dumuse puudusest. Alles see, mis järelekaalu-mise, seasmiste vastolude ning kogemuste kaudu selgunud meile tõena, on õige veendumus. See liitub iseenesest nagu uus paragrahv meie sise-tunde seadusse ja selle alla meie peame ennast paenutama. Selle seaduse järele peame aga käima otsemeelselt ja ilma mahatingimata, kui tahame, et mitte-selged küsimused meile kord selguksid.

Elu ei pane igatse ette oma tähtsaid küsi-musi samas järjekorras, ega ka ühevõrra tõsiselt. Oma veendumusi moodustame vähehaaval, teised varem, teised hiljem. Elukogemuste kasvades peame ka mõnikord oma veendumust muutma. Ja ühes ja ning samas küsimuses võivad arva-mised eriinimestel olla sootu vastupidised. Sel-lest just tekivadki kõik erinevad nõudmised ning vastolud.

Tähtsaim aga on, et meie üsna teadlikult ausa järelekaalumise abil katsume tungida oma veendumuseni, sest iga segase küsimuse selgu-

Mälestusi E. Ü. K. Ü. algpäevilt.

Õeldakse, et mälestused on ainuke koht, kust sind mitte välja ei aeta — ja see on tõesti nii. Mälestuses viibime ikka häämeellega ja elame ikka uuesti läbi seda momenti, mis mälestuse jätnud. Kuigi see silmapilk kurb ehk suurte raskustega seotud, muutub ta mäles-tustes suureks väärtuseks ja saab meile ikka armsa-maks.

Kui kõnelda mälestustest E. Ü. K. Ü. algpäevilt, siis peab kõigepäält ütleva, et need on armsad mäles-tused. Kõik ebaõnnestused ja väiksed pettumused on ununenud, on jäänud üldine mälestus tegutsemisest ja asja arenemisest. E. Ü. K. Ü. algsamme peame otsima 1920. a. esimesest poolaastast. Esimene koosolek peeti märtsikuul 1920. a. ülikooli 5-mas auditooriumis. Kuni kevadeni peeti kaks õnnestanud ja kaks ebaõnnestanud koosolekut. Viimased kaks koosolekut ebaõnnestused sellepärast, et kokkukutsumised langesid viimastele õp-pepäevadele.

Esimesel kevadisel koosolekul ei astunud veel te-gelikke samme organisatsiooni asutamiseks. See oli rohkem tutvustamise ja meeleolu tabamise koosolek. Kõnedega esinesid prof. P. Põld ja dots. V. Ernits. Osavõtt oli elav, iseäranis õppejõudude poolt.

Teine koosolek oli juba asutamiskoosoleku laadi, kus valiti viieliikmeline toimikond, kes E. Ü. K. Ü. põhi-kirja kava välja pidi töötama ja järgmisele pääkoosole-kule esitama. Esimesse toimikonda kuulusid: Harry Moora, Hans Käsebier, Roosa Aavakivi ja Helmi Pett. Eelnimetatud põhjustel pääkoosolekut enam kevadel kokku ei saadud ja nii jäi asi järgmiseks sügiseks.

Esimeseks karskuspühaks 20.—21. nov. sõitsid siia Soome karskustegelased, kes olid nõus ka üliõpi-lastele kõnelema. Võõrastega ühinesid meie omadest

õppejõududest prof. L. Kettunen ja prof. P. Põld. Koos-olek peeti ülikooli 2-ses auditooriumis 23. nov., mis on jäänud ka E. Ü. K. Ü. aastapäevaks. Sellel koosolekul kirjutati lehtedele 41 nime, kes olid nõus E. Ü. K. Ü. liikmeks astuma. Et esimesest toimikonnast mõned liik-med lahkusid, valiti see täiendavalt samal koosolekul, kellele kohuseks tehti esialgne põhikirj kirja veel kord läbi vaadata ja siis ametlikult järgmisele koosolekule esi-tada.

Kahe nädala pärast kutsuti pääkoosolek kokku ja pandi seltsile kindel alus.

Imestust äratavana tõsteti pääkoosolekul üles küsimus: kas peavad E. Ü. K. Ü. liikmed olema täis-karsked, või võivad ka need olla liikmed, kes sinna poole püüavad. Toonitati mitte ainult täiskarskete vastuvõt-mist, sest tervetele ei olevat arsti vaja.

Enamus astus sellele teravalt vastu ja tegi otsuse: liikmeks võivad olla ainult täiskarsked. Et siiski asja üle rohkem kõnelda ja, võib olla, ka nendele seda sel-geks teha, kes pääkoosoleku otsuse üle kibedust tund-sid, korraldas juhatus vaidlusõhtu aine üle: „Kas ai-nult täiskarsked, või ka parajuselased E. Ü. K. Ü. liik-metena?“ Lõpuks võeti ühel häälel vastu resolutsioon: „E. Ü. K. Ü., püüdes oma lõpuliikule sihile — täielikule keeluseadusele, seisab kind-lal täiskarskuse alusel.“

Kokkuvõetult on need E. Ü. K. Ü. algpäevade muljed. Sellest ajast päle on töö ja arenemine läinud juba organisatsiooni määratud kavade ja juhtnõõride järele.

Viidendama aastapäeva puhul jääks soovida, et kas-vaks mitme ja mitmekordseks see „säde“, mis andis tõuke E. Ü. K. Ü. asutamiseks.

Helmi Pett-Mäelo.

mine veendumuseks on seesmine võit, mille läbi meie hingeelu saab ehtsamaks ja meie püüduste suun kindlamaks. Ja sinna jõudnud, nõutakse meilt veel enam kindlust ning julgust. Sest vastolu võitmine, teadmine, kuidas peaksime tegema, ei eelda alati, et inimesed ka oma veendumuse järele tõesti elaksid.

Oma veendumuse järele käimine nõuab sagedasti niisama sügavat võitlust kui veendumuse saavutamine. Eestkätt paneb just see proovile meie sisemise kindluse ning julguse. Teiseks aga võib kindel veendumus viia tõepoolest raske vastollu mõne teise tundega. Mõtelgem näituseks noort inimest, kes tahaks oma nime rahvuslikuks muuta. See pole temale miski silmapilgu moeasi, miski pääliskaudne tahtmine ühes teistega sammuda, vaid sügavasti tuntud rahvuslik kohustus. Kui aga see tegu viib teda esimesse suurde vastollu vanematega, keda ta tõesti armastab ja austab, võib juhtuda, et see armastus vanemate vastu võidab rahvusliku veendumuse. Kes tahaks teda selles süüdistada? Igatahes mitte see, kes hindab kõrgelt vanemate ja laste vahelist kokkukõla. Võime temale etteheiteid teha ainult siis, kui ta ise ei ole vanemaile selgitanud oma rahvusliku veendumuse kohustavust. Kui ta aga seda ei ole püüdnudki teha, siis tema veendumus ei olegi vist nii kindel, nagu ta seda enesele kujutleb. Vastasel korral jälle võime paremini vanemaid süüdistada, kes lapse armastavat alistuvust kasutades sunnivad last talitama oma veendumuse vastu, mis kahtlemata toob temale elus palju raskeid hetki.

Ka veendumuse puudus usulistes küsimustes toob noortele palju vastolusid, seda rohkem, mida kitsarinnalisem on nende ümbruskond. Inimene, kellel enesel kindlad usulised veendumused, unustab liig kergesti, et ka tema ise on jõudnud tõele ainult sisemiste võitluste, mitte aga välise sunni abil. Kristlikes ühinguis leiame küllalt isikuid, kes just kõige erksamate, paremate noorte vastu, noorte vastu, kes tõesti otsivad usulist veendumust, tarvitavad lühinägelist survet, tõstes peaaegu tähtsaimaiks küsimusiks kõiksugused kõrvalised asjad, nagu riietumise, teatriskäimise j. n. e. Nõnda sunnitakse noored alistuma välisnõudeile küsimustes, kus neil oma kindlat veendumust veel ei ole, selle asemel, et peataks tähtsaimaks ülesandeks noori toetada nende püüdeis: alati alistuda oma sisetunde nõudeile. Just viimane toob ju igale noorele palju võitlusi. Nii jõutakse aga tihti vastupidisele tulemusele: tõrutatakse noored religioonist eemale ning halvatatakse nende igatsus süvenemise poole. Igatahes suurendatakse sellega noorte muidugi mitmesuguseid ja tihti raskeid sisevastolusid.

Karskusküsimuski on seesugune ala, kus me kergesti võime teist veendumusele aidata, kuid

E. Ü. K-i juhatus esimesel tegevusaastal.
(Lõpulik koosseis 1921. a. kevadsemestril.)

E. Roger. M. Jürisson. J. Kaalep.
J. Rosental. H. Pett.

aitame teist kindlusele viia, kui kõneleme ise ka sinna püüdmastki võõrutada. Kõige paremini karskusasjast soojalt ja veendunult, ning asjaliselt esitame valgustavaid uurimuste tulemusi neile, kes neid ei tunne. Ja me tõukame inimesed karskusasjast eemale kõige pahemini siis, kui tõstame karskusmeelsed mingisse kõrgemasse kategooriasse ja üleõla heidetud sõnadega hukka mõistame need, kel seda veendumust veel pole. Teisiti öeldes: me teeme kahju karskusasjale, kui unustame, et tingimustetu karskus on ainult üks inimese hää ei külg, mille kõrval samas inimeses võib olla kümme salatud pahet või nõrkust. Seevastu võime küllalt kohata seesmiselt peenendunud ja ühtlasi kindlaid inimesi, kel ühel või teisel põhjusel karskusi veel pole kirkastunud täieliseks veendumuseks. Kindel lühisõnaline vägijookidest keeldumine on ka tihti mõjukam kui pikad seletused — rääkimata halvaks-panevaist ütlusist, mis enamasti sunnitavad teisitimõtlevas ainult trotsiskelu.

Isik, kes võideldes püüab oma veendumuse poole, oskab austada ka teiste veendumust. Ja teiste veendumuste austajaid tarvitseb meie aeg niisama palju kui kindla veendumuse omajaid.

Troostigu iga noort võitlejat teadmine, et me oma veendumuste poole püüdes väga tihti satume vastollu ümbrusega. Ärgem kartkem seda! Ärgem laskem neil äratada meis asjatuid enese-süüdistusi! Püüdkem otsemeelselt oma tõe poole, ärgem laskem kõige valjumaidki arvustusi uinutada meid valeveendumusse, enne kui küsimus on tõesti selgund. Aga meie ei tohi ka kõrvale kalduda sellest, mida meie seesmine tõetunne õigeks peab. Mahatingimine ning kauplemine selle nõuetega ja keeldudega on suurim edene-mise takistus.

Hilja Kettunen.

Miks on karskusmõttel üliõpilaskonnas võrdlemisi vähe pinda?

Kes on tegevas karskustöös olnud, see teab, et eri rahvakihtidel on eriline vastuvõtmismood karskusaatele, eriline sümpaatia, huvi ja poolehoid sellele. Väga suur on näit. see huvi töölistel, naistel, noorsool, kirikutegelastel, õpetajatel, väiksem juba ametnikkudel, põllumeestel, veel väiksem haritlastel (eriti arstidel), üliõpilastel, kuna see huvi loomulikult puudub alkoholi kapitalist huvitatud isikutel.

Kes on meie noorsoo keskel karskustööd teinud, see teab, et algkoolide õpilased pea erandita saavad vaimustuma karskusaatest, astuma lootusühingute liikmeiks jne. Keskkoolides pole see vaimustus enam nii üldine, ja eriti vanemais klassides on juba terve hulk õpilasi karskusmõttele ligipääsematud. Ülikoolis on aga meil praegu E. Üliõpilaste Karskusühendusel 80 tegevliiget. Loomulikult on täiskarskete arv ülikoolis palju suurem — on ju pea igas organisatsioonis karskusi, isegi mõni organisatsioon koosneb pea täielikult karsklastest. Pääle selle on hulk karsklasi organiseerimatute hulgas. Kuid kokkuvõttes ei tihkaks siiski väitma tulla, et meie üliõpilaskonna enamus oleks täiskarske. Siin on ikkagi jutt ainult vähemusest — mitme protsendilisest, on võimata öelda vastavate ankeetandmete puudusel¹⁾.

1) Loodetavasti 1926. a. kevadsemestril pannakse toime üliõpilaskonnas üldine ankeet, kus ka terve rida alkoholitartvitamise ja suitsetamise puutuvaid küsimusi on ülesvõetud.

Mõnda alkoholitartvitamise mõjust hingeelule.

Uurides alkoholi mõju hingeelule, võime üles seada kaks küsimust: 1) kuidas mõjub iga üksik alkoholi portsjon ja kui kaua kestab see mõju ning 2) kas pikaajalise alkoholitartvitamisega ei teki muudatusi hingeelus, mis ei kao enam iga üksiku portsjoni mõju kadumisega.

Kui alkohol halvaks töövõimet ainult lühikest aega peale igakordset tartvitamist, siis võiksid ju alkoholitartvitajad väita, et väike „karastus“ peale töö lõppu on üsna ilmsüütu asi. Kui aga alkoholitartvitaja töövõime ka kaines olekus ei tõuse enam karsklase töövõime tasapinnani, siis on selge, et alkoholitartvitamine — ükskõik millal — sünnitab suuri majanduslikke kahjusid, rääkimata õnnetuste võimaluste suurenemisest.

Esimese küsimuse selgitamiseks on juba palju katseid tehtud, kuna teine on veel võrdlemisi vähe läbitõttud. Alkoholitartvitamisega esilekutsutud kestavamate muudatuste uurimine on seotud ka suuremate raskustega kui iga üksiku portsjoni mõju uurimine. Me ei saa ju siin tartvitada kõige kindlamat ja selgemat meetodit: teha mõningaid karsklasi joodikuiks ja vaadata, kas nende töövõime ajajooksul väheneb kiiremini kui karsketeks jäänud samavanuste isikute juures (mis võiks ju

Miks see aga nii on? Kas ei peaks see vastupidi olema? On ju üliõpilaskond meie rahva ergem, idealistlikum, teadlikum osa?

Põhjused, miks üliõpilaskond alkoholi küsimuses on enam kui tagasihoidlik, võime jaotada kahte ossa, välisteks ja sisemisteks.

Välise peapõhjuseks esineb asjaolu, et üliõpilaspõlve astudes on noor inimene juba läbi elanud ümbruskonna poolt jooma ahvatlemise või meelitamise ajajärgu. Lastele harilikult alkoholi ei pakuta, küll aga neidudele ja noortemeestele umbes 16—18 a. vanuses. Paljud püsivad selles „kiusatuses“ täiskarsketena, kuid suurema hulga vaimline iseseisvus on siiski sellevõrra väikene, et nad ümbruskonna mõjule alluvad ja alkoholiga enam-vähem tutvunevad. Kuigi see moment füsioloogiliselt võib olla kuigi palju ei tähenda, on see psühholoogiliselt siiski mingisuguse puhtuse kaotamine, mis sügavad armid hinge jätab ja ühtlasi tee avab korduvatele alkoholi naudingutele: ei ole ju vaja enam karskuspuhtust hoida, ei ole ka selle tõttu enam liiga palju põhjust hakata klaase või pitsi lugema.

Siia juure tulevad veel meie üliõpilaskonna ühes osas valitsevad sakslastelt ülevõetud joomakombed, mille mõju on igatahes nii kõva, et neile ainult kõigetugevamad iseloomud vastu püsivad. On juhtumisi olnud, kus E. Üliõpilaste Karskusühenduse liige astus teatud korporatsiooni liikmeks, muidugi mõttega ka selles ümbruses karsklasena püsida. Harilikult on aga need katsed

süüdistada teatud vanadusepiiride liginemisel). Meil jääb üle ainult võrrelda umbes samas vanaduses ja samadest elukettest karsklaste ja alkoholikute võimeid, mis omavad praktilise tähtsuse, ja kui tahame täiesti kindlad olla, et leitud vahed olenevad just nimelt alkoholitartvitamisest, siis vaadata, kas peale alkoholitartvitamise lõppu ei hakka see vahe vähenema (kuigi ka vahe mittevähenev ei eitaks siin kategooriliselt alkoholi mõju).

Mitmesuguseks otstarbeks tehtud katsete andmetest on mõningaid võimalik kasutada ka meid huvitava küsimuse jaoks. Nimelt on jaotada kõiki läbikatsutud isikuid kahte liiki: enam-vähem karskeiks ja alkoholitartvitajaiks, ning võrrelda katsete tagajärgi.

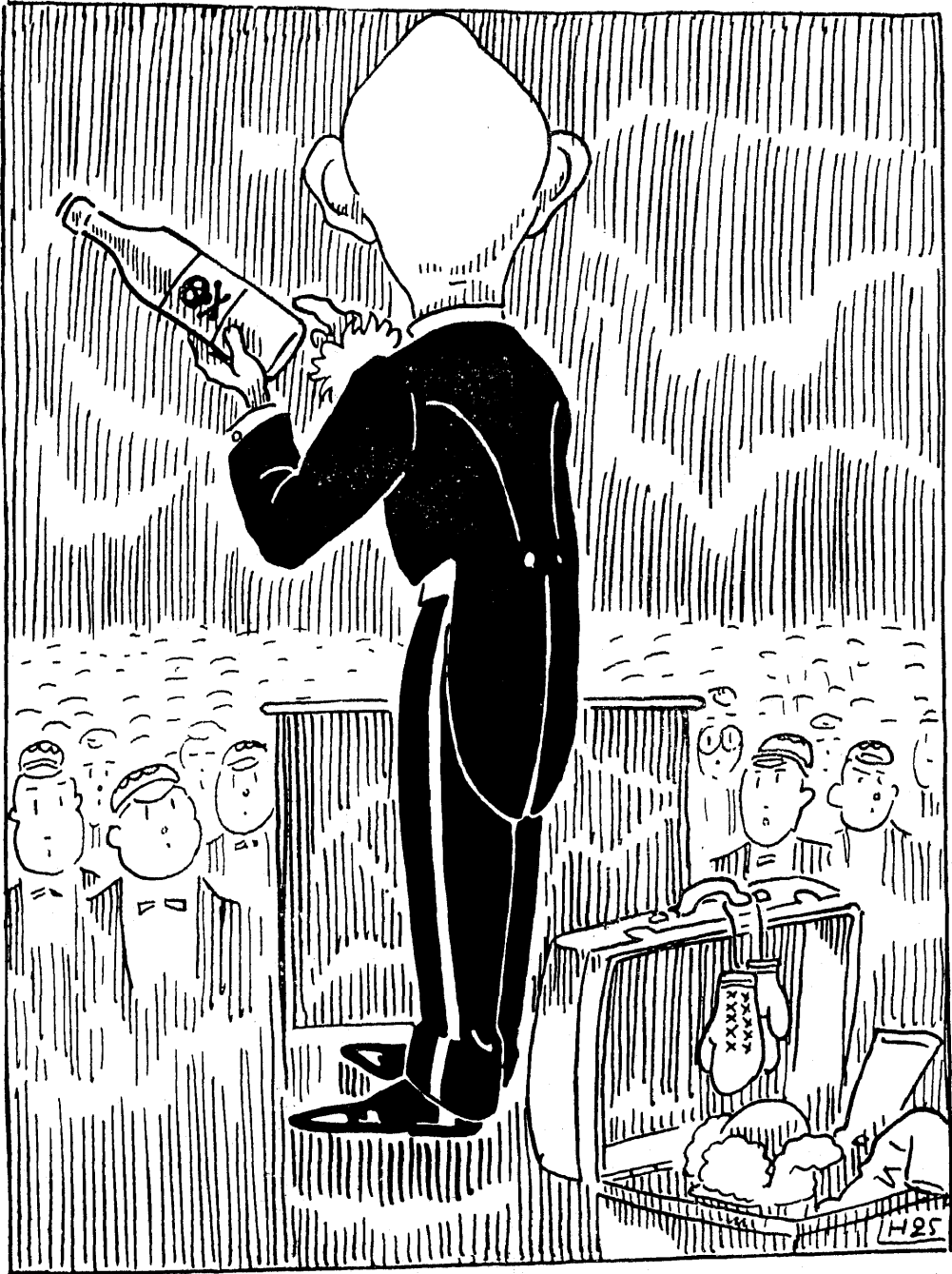
Kuna katseisikute vähene arv ei võimalda veel moodustada kõikide katsete jaoks vanaduse ja eluketsete poolest vastavaid grupe, võime midagi kindlamat öelda ainult paari katse kohta. Samuti pole võimalik midagi öelda selle kohta, kas alkoholitartvitamisest loobumise ja vastava arstimise mõjul töövõime paraneb.

Kõigepealt käe liigutamise täpsus. Käega täpne märkisattumine on tähtis näiteks telefonipreilidele ja, mis muidugi tähtsam, mitmesuguste puu- ja rauatööliste ning mõnede teistelegi. Grupp enam-vähem karskeid (11 inimest, keskmine vanadus 35,4 aastat) sattusid teatud tingimustel keskmiselt 3 millimeetri kaugusele nõuetavatest punkttest, grupp alkoholitartvitajaid

kurvalt lõppenud — korporatsioon on karsklase pehmeks teinud! Korporatsioonide joomakommete kirjeldamine oleks asjatu. Jatkub, kui nimetada, et mina isiklikult ühiskonnas tööpoolest mingisuguseid neile oma sundivuse ja ulatuse poolest vastavaid joomakombeid ega organisatsioone ei tunne. Olen ise näinud ja osalt kõr-

valtvaatajana, õigemini karske külalisena kaasa elanud joominguile, mis umbes 24 tundi keetsid.

Ma ei taha sellega tõendada, et kõik korporatsioonid peavad tingimata karskusvaenulised olema. Tõendatakse, et isegi mõnes Eesti korporatsioonis leiduvat karsklasi, vist asuvat isegi mõni korporatsioon niisugusena täiskarskuse alusel,

Korporandid kaebavad karskuskõnelejate rämpaka välimuse üle. —

Meie karskusapostel, resp. paavst, tulevikus.

ja Saksamaal on olemas isegi täiskarskeid korporatsioone. Ka meiegi korporatsioonid kindlasti arenevad täiskarskuse suunas, kuigi vahest pikkamööda.

Välised põhjused on üliõpilaste alkoholitarvitamises väga tähtsad. Kahtlemata on aga neist tähtsamad sisemised põhjused.

Ühte neist juba nimetasin: mitte küllalt tugev vaimline iseseisvus, kerge alluvus ümbruskonna mõjudele.

See on ühenduses üldise terastahte vähesusega, niihästi rahva kui ka üliõpilashulkades. Tahtegeeniused näivad sama harva esinuvat inimkonnas, kui mõtte- ja tundegeeniused. Päälegi pole üliõpilaspõlves tahe harilikult veel hoopis lõpulikult välja kujunenud ja saab oma viimase karastuse alles hilisemas elueas. Teiseks põhjuseks oleks see, et üliõpilaskond intellektuaalselt väga teadlik, osalt isegi selle sõna halvas mõttes. Arvatakse tõepoolest palju „teadvat“, eriti karskusküsimuses, ega peeta tarvilikukski sellesse küsimusse rohkem süveneda. Muidugi pole see väide maksev kõigi üliõpilaste kohta.

Palju tähtsam on aga kolmas põhjus: elujõudude küllusetunne. Iga inimene kujutab enesest teatud jõu akkumulaatorit, mille sisemine jõupinge on sündides peaaegu null, kasvab nooruses maksimumini 20—25 eluaastate ümbruses, et siis juba kõiki elujõude tarvitusele võttes hääs tasakaalus püsida parkümmend aastat ja siis alanema hakata kas aeglasemas või kiiremas tempos kuni nullini surmatunnil.

Nagu eelmisest näha, on just üliõpilaspõlv see aeg, kus inimese sisemine elujõud on maksimumaalse sisemise pinge all (olgu see pinge siis nii kõrge või madal). Et seda sel ajal kokku hoida ja ainult elusihile vastavalt kulutada, selleks

(8 inimest, keskmine vanadus 34,0 aastat) sattusid aga keskmiselt 4 millimeetri kaugusele. Selle vahe tähtsus selguv sellest, et karskete seast on keskmine kaugus 4 mm (igauks teeb suurema hulga märkisattumisi) antud tingimustes võrdlemisi haruldane nähtus. Võimalik, et see vahe oleks veel suurem, kui alkoholitarvitajate seas poleks isikuid, kes juba nädalate ja kuude eest on loobunud selle tarvitamisest. (Sama peame ütlema kõikide katsete kohta.)

Edasi külmaverelisuse katsumine: alkoholikute seast ei ole näha ühtki hirmutamise tagajärge, mis laeks end vähegi sarnastada näiteks lenduritel nõuetava tagajärgjega, kuna karskete seast leidub neid.

Siis lihtne katse, milles psühholoogide arvates võrdlemisi õieti peegeldub inimese otsustusvõime elus ette tulevatel juhustel: kas ta ei otsusta liig kiirelt, kuid pealiskaudselt, kas kuidagi silmatorkavamalt esinenud kõrvalised nähtused ei varja sagedasti olulisemaid (selles katses suuremal arvul esinevaid) esemeid. Ka selles katses, nagu teisteski, saavutasid mõned alkoholitarvitajaid rahuldavaid, mõni isegi päris häid tagajärgi, mis osalt, võib olla, olenevad tükk aega kestnud karskusest ja elavamast temperamendist (võiks ju küsida, kas üldse kiirema elutempoga inimesed ei satu alkoholitarvitamise teele sagedamini kui flegmaatikud).

on tarvis tugevat enesevalitsemist, tugevaid tagasihoidvaid närvisentre ja psühholoogilisi motiive. Neid kõiki pole aga meie üliõpilasnoorsool küllalt juba füsioloogiliselt mitte küllalt hää pärivuse ja puuduliku füüsilise kasvatuses tõttu. Samuti pole meil üliõpilasi harilikult hingeliseltki mitte vaimukangelasteks kasvatatud. Inimese hingest tõusevad aga sel ajal üles imelikud igatsused, tungid ja kired, mis kõik sihivad selle poole, et pingulolevat elujõu küllust liikuma panna, seda ära kasutada. Ja kuna välisolud ja ümbrus seda kõike mitte ei takista, vaid ennem soodustab, siis lähebki harilikult elunautimine lahti, niihästi alkoholi, tubaka, suguelu jne alal, ja siis määrab juba üksikisiku närvikava ja mitmesugused mõjud, kuhu keegi jõuab, kus kohal peatab ja mis sellest kõigest välja tuleb. Mitmedki lähevad hukka sõna otsekohesemas mõttes (sellekohaseid näiteid on küllalt!), teised pääsevad suuremate ehk vähemate „kriimustustega“. On see kriisiaeg — siiski ilma suuremate kahjudeta üle elatud, ohjad enese üle kätte saadud, kahjud tasa tehtud (kui võimalik) ja igatahes hulk väga väärtuslikku elutarkust kogutud, siis võime saada väga hariliku ja korraliku vilistlastüübi, kes on väga mõõdukas alkoholi suhtes, isegi vahest täiskarsklane, kes juba nüüd karskusküsimusest teisiti aru saades vahest koguni aktiivse karskustegelasenagi esineb. Kuigi vahest niisuguste isikute suhtes võidakse ehk ironiseerivalt tähendada, et nad on „tagantjärele targad“, siiski on eelistatavam tagantjärele tark olla kui mitte kunagi!

Ma ei taha tõendada, et kõik üliõpilased niisuguse arenemiskäigu läbi teeksid. On küllalt neid, kes on selle võrra sisemiselt tasakaalus, kel on tahte jõud küllalt tugev ja elumaitsemisimpulsid vastavalt nõrgemad, nii et nad tahte-

Selle eest aga esinevad ka mõned eriti halvad tagajärjed, mis tunduvad karskete grupiga võrreldes otse võimatutena.

Umbes sama peaksime ütlema veel ühe katse — n. n. „reaktsioonitahvli“ — kohta. Siin katsutavad funktsioonid — reaktsioonid mitmete nähtuste liikide vahel jaotatud tähelepanu juures — omandavad ikka suurema tähtsuse masinakuultuuri levimisega, sest siin nõutakse lihtsustatud kujul tegevust, mille sarnane on söidu- ja veomasinate juhtide ning mitmesuguste vabrikomasinate juures töötajate tegevus. Ka siin, nagu eelmiseski katses, leidub alkoholitarvitajaid üsna rahuldavate tagajärgedega, kuid teisest küljest tulid, palju sagedamini kui karsklaste juures, väga halvad tagajärjed.

Nagu öeldud, ei ole vähese katseisikute arvu tõttu mõtet avaldada ilmsiks tulnud vahesid täpsete arvudega — nad võivad ju muutuda kaunis tuntavalt. Asjaolu, et üle minnes karskete juurest alkoholitarvitajate juure sagedamaks muutusid eriti halvad tagajärjed, teeb tõenäoliseks, et alkoholitarvitamine aastate jooksul jätab jälgi siin ülesloetud funktsioonesse, mis ei kao enam ühes iga üksiku portsjoni lühikeseajalise mõjuga. Täpsemad andmeid võib saavutada edaspidi, kui kasutada suurema arvu katsete resultaate. **Ed. Bakis.**

jõule täielikult alluvad. Niisugusel korral on meil tegemist korraliku ja eeskujuliku inimesega, kes kunagi ennast ei unusta ega „hullu“ tegema ei hakka, vaid liigub üleskeeratud kellana oma elueesmärgi poole. Need inimesed võivad olla väga hästi täiskarsked, ehk kui nad ümbruskonna mõjudele alluvad, siis ainult kombe täitmiseks.

See on juba väärtuslik „töomesilaste“ liik inimkonnas. Ideaalseks üliõpilastüübiks ei pea ma teda siiski mitte. See oleks aga järgmine: tugev elutahe, sügavad, suured, lainetavad kired ja sisemised impulsid, kuid ühtlasi tugev enesevalitsus, mis kõike seda sisemist hingejõudude rikkust koos hoiab, selle sisemist survet äärmise võimaluseni tihendades ja seda väljendades kirglikes teaduse, filosoofia, usu või kunsti harrastuses ja kõrgemas, elu vaimliselt ja füüsiliselt viljarikkaks tegevas erootikas. Need tüübid oleksid igakülgsed geeniused, niihästi mõistuse,

tunnete ja tahte alal. Need oleksid inimesed, keda loodus on rikkalikult õnnistanud omade annetega ja kes neid andmeid õigel viisil arendavad ja kasvatavad.

Kas võivad kõik üliõpilased selle ideaalini jõuda? Muidugi, kuid igaüks oma võimiste kohaselt. On olemas iga inimese, samuti iga üliõpilase kohta tema olemise maksimum ja miinimum, ja igaüks on kohustatud enese elus maksimumi läbi viima, mitte ainult tehtud töö, vaid ka olemise suhtes.

Alkohol, tubakas ja mõnedki muud asjad ei lähenda aga inimesi mitte elumaksimumile, vaid kisuvad neid alla miinimumi poole. Sellepärast eemaldub neist igaüks, kes tahab midagi olla iseenele ja kaasinimestele. Kaotada pole sellega kellelgi midagi, küll aga on võita nii paljugi.

Villem Ernits.

Miks olla organiseeritud karsklane?

Mistarvis astuda Üliõpilaste Karskusühenduse liikmeks? Siin on küsimus, mille enam kui kümned karsked üliõpilased enesele ette on pannud. Küsimust võiks laiendada karskusseltside peale üldse, kuid teiste vastuste kõrval jääb üks neist ikkagi ühiseks: Ma ei astu sinna mitte selleks, et teisi enese kallal lasta töötada, vaid et ise midagi teha. Sest enam kui isiklik kasu ja võit on töö teiste heaks, töö seal, kus sellest puudust tuntakse. Ja vaevalt elab mõni karskusselts ainult selleks, et karske olla, vaid et ka oma sihtide saavutamiseks mõjuvaid samme astuda. Seda enam on alust ühendusel, kes moraalselt kutsutud on oma paremate tõekspidemete eest välja astuma ning oma jõudusid koondama suuremate ja ühtlaste tagajärgede saavutamiseks.

Ei ole tarvis korrata, et üliõpilaskond kui rahva tulevane vaimline jõud ja juhtiv element tema elus määratud osa etendab. Kuidas ta seda teeb, sellest võib oleneda suurte hulcade saatus. Kellel peaks siis rohkem selleks eeldusi olema kui mitte noortel, kellele võimalus avanenud teadusesse süveneda, sügavate eluküsimuste üle juurelda ning selgusele jõuda, kuna paljudel selleks teed kinni. Temast peab kasvama mitte pime valitsev, vaid juhtiv kiht, tema üksikliige peab teatud määral edasi andma seda, mis temale osaks saanud. Kuid, mis meie nõuame juhtivalt ühiskonna liikmelt? Kas peab ta harrastama kõike seda, mis on moeks saanud teda ümbritseva elu kommetes? Kas peab ta kaasa aitama sellele ebamäärasele piirita laiutamisele, mis meie elu labasuses ilmsiks tuleb? Ei. Ta peab suutma

elu kriitiliselt võtta, peab võima objektiivselt hinnata nähtusi, mis iga üksikut ähvardavad eneste keeru kaasa tõmmata. Tal peavad olema „selgitud sihid silmade ees“, jõudu ja tahtmist nende poole püüdmiseks. Kes tahab juhtida, peab ise parem olema, sest ilma eeskujuta läheb õpetus tuulde.

„Modern“ inimene ei salli õpetust, ei salli moraali. „Vaba“ inimene ei luba enese vabaduse kitsendamist. Seejuures unustab ta ära, et ainult see inimene vabadust väärt on, kes ennast enese loodud raami suudab paigutada. „Modernsus“, rahva kõlbliste huvide vihkamine läheb harilikult inimese juures teatud aastates või ajajärkudes üle. Kord ikkagi seisab ta eluga silma vastu ehk vaatab käidud teele tagasi ja näeb, et pole suuremat jõudu rahva elus, kui kasvatus ja püüded paremate ideaalide poole. Viimaks õeldu maksab iseäranis väikerahvaste juures, kes ennast peavad maksima panema kvalitatiivselt.

Kuidas tunneb aga meie rahvas oma tulevast juhti. Igatahes mitte eeskujuna, vaid kahetsusväärilise kihina. Eks olnud see sissejuurdunud valutunne, mis ühel viimase karskusnädala rahva-koosolekul vana haridustegelase silmad niisutas ja imestust avaldama sundis, et ta omal eluajal üht üliõpilast näha võis, kes karskusest kõneles. Aga meie vaatame endi seisukohalt: kes peaks siis veel enam, kui mitte need, kellel arenenud mõistus ja teadus abiks?

Astume lähemale. Oli viimane aeg viie aasta eest luua karskete üliõpilaste koondus. On üle saadud mitmeist keerdpunktist ja kahtlustest ning

jõutud kindlamale alusele. On jäädud otsusele, kes midagi ära teha tahab, peab ise ka midagi olema. Akadeemiline karskusühendus tahab esimeses joones oma liikmeid välja arendada ja kasvatada aktiivseks karsklaseks. Selleks peetakse tema koosolekutel referaate ilmavaatelistele ning ühiskondlikkude küsimuste üle ja püütakse neid lahendada vaielduste teel. Selle peale vaatamata, et ühendusse astunud liikmed ühiste sihtide poole püüavad, võivad nende arvamised mitmeski suhtes lahku minna ja otsijate mõtteid uutele teedele juhtida.

Läinud aastal töötas õpiring, kus osavõtjad mitmed küsimused läbi töötasid ja ringile ning osalt üldkogule ette kandsid. Ilmavaatelistes küsimused, elureform, karskustöö taktika ja abinõud leiavad mitmekülgset järelkaalumist. Arusaadavalt on nimetatud töö teatavaks ettevalmistuseks igale liikmele tema edaspidises töös. Organiseeritud karsklaseks saab ta osa võtta vastavastavatest ühistest ja suurejoonelistest ettevõtetest sihtide saavutamiseks, omades vastavaid erialalisi teadmisi ning oma tegevuse põhjendusi. Juba õpilas- ja üliõpilaspõlves on karsklase kohus enese vaatele õigust nõuda ja teisi võita uuele ilmavaatele, mille päralt on kahtlemata tulevik. Ülikoolist ja organisatsioonist lahkunud, võib ta, kui tahtmist on, enese uues asukohas aktiivselt tegutseda nii otsekoheselt kui kaudsel karskustööl. Kui meie praegust põlve ei suuda muuta, siis hoolitsemise nende eest, kes meie järel tulevad, kellel rohkem

usku, kellel enam lootusi, kellel suuremad nõudmised elu vastu, ning selleks kasvatagem iseendid.

Ei ole igapähele kalduvusi nimetatud otsekoheste ülesannete täitmiseks, siis ei ole tema olemine ometi eitatav. Võiks isegi öelda, et tõsine karsklane olla juba praegusel ajal palju kaalub. Eeskujude mõju on suurem kui ainult sõnad. Et teatud ilmavaadet kanda, selleks on tarvis kindlat iseloomu, on vaja kasvatada tahtjõudu, usku enda tõekspidemisse, julgust enese õiguste maksmapanemiseks. Meie tunneme nende üksikute „elureformaatorite“ rasket seisukorda teiste hulgas, kus nad ringi vaadates mitte teist ei leia, kellel oleksid temaga ühised mõtted ja sarnased püüdmised ning kes astuks esimese sammu. Järel käia oleks kergem. Nad püüavad sagedasti keelduda argelt, vaikselt, kartes tähelepanu äratada, rääkimata mõjutamisest teistele. Siin peab sündima täielik pööre. Mees ja naine, kes väärikselt hindab oma veendumusi, peab julgelt ja iseteadvalt nende eest välja astuma, kuigi ta ükski on. Ka tema võib seda, kui ta aga tahab. Ainult tal ei pruugi tunda, et ta ükski on. Ta teadku, et temaga ühel rinnal on terve kogu neid noori, kellel sarnased püüdmised, kes igaüks on laiali valgunud ja igaüks omal kohal peavad suutma vastu panna. See teadmine, see usk ja lootus tuleviku võidu peale andku jõudu. Ja selle iseteadvuse kasvatamisel on ühendusel iga tema liikme kohta suur mõju. Ü h i n e t ö ö n s u u -

Mis Karl August Matar Tartus nägi.

Oli tudeng. Muidugi stud. jur. ja katsus Tartut eemalt nautida. Tundis rahvaluulet, iseäranis mõistatusi ja vanasõnu, peaaegjalikult ainult üht neist: Parem hoida kui ohata. Nimeks oli tal Mart Meigas.

Noor ujur ei tohi kunagi algul sügavasse vette karata. Nii ka tema pidas paremaks vaimus mõne tiiru ümber linna teha, et mitte korruga sellesse müstilisse ilma uppuda. Viimaks arvas enese küllalt jõus olevat sellele kirevale pinnale astuda ja nägi omaks üllatuseks, et ta tervelt kaks nädalat oli võinud selles linnas elada, ilma et ta kordagi autode või maruliste ristisõitjate alla oleks jäänud või kordagi kahevõitlusele oleks kutsutud, — võib olla küll sellepärast, et ta võõrastega muud ei rääkinud kui ainult seda, mis talt küsiti ja mis vastata tuli. Selleks pidas ta elu ja teiste au väga hinnas. Iseäranis aukartust tundis ta igasuguste värviliste asjade vastu ja löi enese maamehe rahvalikus hinges nendega kõige lähemad sidemed.

Aegamööda hakkas arusaamine tulema, et need auasjad polegi nii hellad, et võib siiski vahel inimesemoodi hingata ja muretult oma elu saatuse hoolde jätta. Aga seda unustas ta hoopis, et tal enese eraldamiseks mingisugust välist märki polnud, ja et keegi ometi ei teadnud temaga tüli norida.

Oma üllatavas isikupuutumatuses istub meie Meika Marti Parklai puude all, ilutseb ja mõtleb siit ilma keeruliste küsimuste üle. Mida rohkem ta mõtleb, seda tumedamaks kõik ilm läheb ja juba tõusevad kahtlused

oma sammu üle: Kas ei oleks parem olnud, kui ta siia akadeemia meelitumestavva õhkkonda poleks tulnud, oleks jäänud süda nii rahuliseks ja heaks, ning kõik ümbrus oleks selge olnud kui hommikupäike. Mida rohkem sa mõtled, mida rohkem kuulad, seda kirjumaks pea läheb.

Korruga käib üks tubli matsakas „filosoofi“ õlale. „No nüüd on asi otsas! Sa jumal kui järsku!“ mõtleb Mart.

— Kae, Meigas! kuuldu kukla tagant.

„Oi jäh, sina Matar! Kuidas sa mind ehmatasid!“

— Oh sina vaene memmekene, vist juba üle pea armunud! Ei enam näe, ei kuule ja ehmatab! Tudeng ehmatab! Kuidas sa siis nii kogemata Taaralinna kukkusi ja kohe suhetesse? Kas tudeng tohib niiviisi armastada? Ei vend, sa oled kurjal teel.

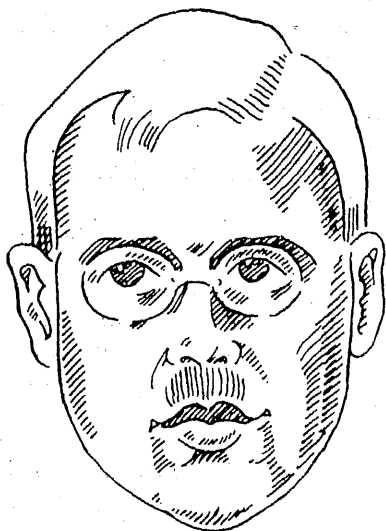
„Kuula n'd ikka, kulla mees, ära kohe õleta, ma alles paari nädala eest tulin ja püüan ainult Tartu värvides orienteeruda, aga see ei lähe mul kuidagi korda. Tume! Tume!“

— Ah sina, Mart Meigas, ei mõista hetki kasutada. Sa oled minust rohkem linnas olnud, kuid ei tea veel pooli asjugi. Kas oled Lindat, Vernerit näinud, kas automaadis oled käinud, kas oled ühtki vaateakent purustanud ja välja maksnud, kas oled kordagi kellnerit oma raha eest peksnud, kas oled korvigi õlut korruga alla neelanud, oled kedagi laua alla saatnud, oled võõrmehe kamandanud ja neid vilistama õpetanud, oled südaõõl raatuse platsil rooma keisrit mänginud või ma-

Dr. med. J. Vilms.

Aleksander Elango.

Arnold Ounapuu.

Poissmeeste vihaseim vastane.
Räägib vahel ka tőuparandusest.

Vähe elanud, palju käinud, näi-
nud, teinud...

„Minu pilt on hästi välja
tulnud!“

rim jõud, mis võitlejaid köidab ja liidab.

On viisiks seletada, et karskusseltsi liikmeksastumine inimest tőotustega seob ja tema vabadust kitsendab. Selle kohta olgu niipalju öeldud, et normid, mis inimesele väljaspoolt peale ei panda, vaid mis ta ise enesele loob nende järel käimiseks, ei saa olla vabaduse piirajaiks. Enese-

valitsus on vaba inimese tundemärk. Sellega on tarvilik seisukord juba enne olemas, eeltingimusena teatud sammuks. Hilja on ainult välist tőotust elu normeerijaks võtta.

Võib olla, mõeldakse siiski vabaduse all üksikuid kõrvalekaldumisi. Kuid parajuslus ei saa praegusel ajal enam karskuse aluseks olla.

karooni tallanud? Ei midagi. Tead, kus on Jänese, kus Kvissental? Muidugi on need sulle tundmatud suurused. Oled vist ainult ära õppinud, kus uulitsal ülikool asub! Oled sa karsket tudengit näinud?

„Mina näinud küll veel pole, aga olen ju ise sarnane...“

— Noh, mina aga olen enne sind teisigi leidnud. Tead, ma jutustan sulle väikse loo, aga ära ehmata.

Tead isegi omast käest, ja noh mina arvan küll, et mis tudeng see on, kes õllest lugu ei pea, nagu sina siin, et ei lõhu ega laula, vaid ärkab alles siis oma unistustest, kui mõni selga müksab. Aga mina, vaat, olen palju käinud ja mõnda näinud, kuid ma ei taha kõigist rääkida, lähevad sul vaesekehel ihukarvad püsti. Parem on, kui sinusugune midagi sellest ei tea, mis teada pole tarvis, siis sa vähemalt arvad, et seal midagi ikka võib olla. Aga ma kuulsin, et peale nende „õigete“ tudengite peab niisuguseid erakorralisi olevusi olema, kes tilgakest suhu ei mõista panna ja muidu melankoolitsevad. Mõtlin, et mis nad siis võiksid veel teha, kui neid palju koos on. Pidavat olema isegi üliõpilaste karskusühing. No jah, ma mõtlesin seda kloostrit ka kaema minna, et õige vaadata, kuidas need askeedid selle maise elu kibeduse üle kurvastavad ja tuleviku elu ilust unistavad. Mõtlin, küll nad võivad olla täis ühist viha viinavõimu vastu ja põlgtust neile, kes seda truult orjavad. Küll võivad pööritada silmi ja materdada neid, kes nende kategoorilistest nõuetest kinni ei pea. Üks kuri tõug, kes rõõmu ilmast tahab hävitada, kes isegi valmis on pidulauas skandaali tege-

ma, kui temale elutilka tahetakse sisse kallata. Kes ainult paberil on inimesed, raamatukoid, kuna elus tantsugi ei tunne. „Kes elust teab niisama vähe, kui lammas pühapäevast.“ Idealistlikud virelejad, Missugused vagad näod peaksid nende naistele veel olema? Ilmavaade, rahvuslikud ideaalid, tervis, tulevik, noorus, tőuparandus — missugused veidrad sõnad! Karsked kristlased ja moralistid, kes kord aastaski ei luba viinavaimu uneilma tőusta.

No jah, käin ja mõtlen. Korruga kuulen, midagi nagu hulub kõrvades, jalgealune kohiseb, nagu tahaks lõhkeda.

— Hei, tee lahti! Iu, iu, iiii... Mis sa ronid, et jalust ära ei saal! — Hele vile vihiseb lõbi õhu.

Olin kodu ligidal üle uulitsa minemas. Sain kõrvale ja vaatan. Silm nagu kirju esiteks. Vaatan: hobustel kirjud tudid peas, särgid seljas või mis need olid, ja kõik en gros, lugeda ei saanud, nii palju. Näis oma neli meest miinimumis igal sõiduriistal, mehi igat värvi, pigimustadest kuni vikerkaare karvalisteni. Ja veel õlut lendab kahelepoole teed. Mis neil viga vilistada, aga minul suu vett jooksmas. Ja aina hõbedased mõõgad väljas püsti, nagu tahaks keegi seda väljavedu enese peale võtta. Õigus ka, ma ütlen: oleks mina nende asemel olnud, oo, Marti, oo ooh! Aga ma ütlen, üks rõõmus rahvas ja treneeritud, et isegi auto lael võib selli sõita ja maha ei kuku. Ja oskab ka kõigile ennast tutvustada, ennast rahva sekka viia, nii et tuisk taga.

No jah, lähen koju, ja mõtlen, et miks karsklasi

Parajuslised karskusseltsid on omal ajal ainult halba kuulsust teinud. Puudunud on piir. Kuid piirjooned olgu kindlad, ja need on võimalikud ainult „jah“ ning „ei“ vahel. Seega olgu karskustöö mitte seltsi enese liikmete keskel, kes asjast küllalt teadlikud ja selles kindlad peaksid olema, vaid väljaspool, kus tööpõld a k t i i v s e i d tegelasi ootab.

Eelpool tõin paar põhjendust akadeemilise karskusorganisatsiooni olemasolu kui ka karske akadeemilise kodaniku selle liikmeks olemise kohta. Need on igatahes alused, millest tuleb välja minna.

Kuid praktiline töö endistel aastatel on näidanud, et eriti karskusühenduse kui erialalise org-i püsimine puhtakadeemilisel alusel vähe tagajärgi annab. Sellest välja minnes on nimetatud ühenduse s isemises elus suuremaid muudatusi tehtud. Teist aastat asub Ü. K. Ü. oma ruumides, teist aastat maksab kodukord, mis ta s isemise elu lähemalt ära määrab. Liikmed on üks teisega sõbralik-kodususes vahekorras. On tähele pandav, et oma alaline kodu ja kodune õhkkond ühenduse tagajärjerrikkama töö suureks eelduseks on.

Ei saa siinjuures tähendamata jätta arvamise peale, mis karsklase kohta rahva seas maksab. Karsklane olla askeet ja õieti pidadagi nii olema ja ei tohtivat enesele mingit lõbu lubada. Sellest on arusaadav, et sagedasti suure üllatuse valmistab seltskonnas mees, kes väga lõbus oli, korraga karsklaseks osutub. Kuidas on see võimalik, nii rõõmus mees ja siiski karsklane, ehk karsklane ja siiski rõõmus? Seltskond ise tahab näha, et karsklane väljasurnud inimesena esineks.

Põhjalik valearusaamine. Lõbutung on normaalne ja seda tuleb rahuldada, ainult valitud abinõudega. Eks ole suurim kõigist naudinguid oma töö lõbu, eks ole küllalt õilsad teater, kunstid, kirjandus.

Inimene võib oma vaba aja lõbusalt mööda saata ja peabki seda tegema, kui ta seltskonna liige tahab olla, kuid seda ilma odavate ja alaväärtuslike abinõudeta.

Olla rõõmus, olla lõbus! Mitte uimastamist ja ärritamist, ka mitte vaimu suretamist, vaid vaimu värskendamist ja elustamist.

Ei ole sellega pahakspandav lõbu ja meelelahutus töö järele, vaid veel enam, just tuleb anda paremat lõbu halva asemel, mis on ju kaudse karskustöö peapõhimõte.

Tööd on palju. Astugu kokku need, kes tahavad teha tõsist tööd ühistes huvides. Tehku ühe või tehku teise seltsi kaudu või sees, kus keegi arvab enese tööle paremaid tagajärgi olevat. Astugu kokku, kes tunnevad endid kutsutud olevat raskele tööle. Astugu kokku ka need, kes tahavad õiged karsklased olla ja vähemalt tunnevad kaasa ning lisavad sinna omad väiksed jõud. Aga ärgu astugu need, kes enese juures kahtlevad, ega need, kes ei tea, miks nad nii olema peavad. Ärgu astugu need, kes tahavad näha, mis nendega seal tehakse või mis teiste tööst õige välja tuleb, ja kes negatiivsel seisukohal asuvad neis puuetes.

Vaid tulgu need, kes ise tahavad teha, kes ise tahavad olla, sest tööd on palju, kuid tegijaid vähe. Selleks kohustavad meid kauged ja kõrged sihid.

17. XI. 25.

Elmar Elisto.

kuski näha ei ole. Nemad ikka ei oska eluga kontakti pidada. Kui neid näha tahad, pead kas või neile koju minema.

Mida siis, ajan õhtul palitu selga ja lähengi nende vaimusuretajate lossi poole. Kardan küll, et ei jõua naerule vastu panna ja kurbtõsist nagu teha. Mõtlen siiski: võin ju kõhida ja varsti ära tulla.

Lähnen, lähnen lauba õhtul, astun kotta. Kuulen, toas lõbus jutt ja elav tuju valitsemas. Tulen välja, vaatam: õige koht. Kogun julgust. Astun sisse, mõtlen: küsin, kust siit läheb tee karskusseltsi, mõtlen, vahest kuskil taga toanurgas ehk näib. Ei midagi. Kaen, laua ümber palju noori inimesi, mõtle, aina preilid ja noorhärnad, vaatavad veel üksteisele nii mõnusalt otsa ja naeravad. Küsin, kus kohal siis karsklased on. Siin me oleme, ütlevad, ja tütarlapsed kukuvad turtsuma.

Tutvustan: Karl August Matar. Rõõmustab, noh hea küll. Ajame juttu päris reaalistest asjadest. Mina imestan ikka, kuidas neil nii mõnus meeleolu ning soe õhkkond. Tead, Mart, kuidas nad rõõmsad olid ja võtsid naerda! Mõtlen ometi: karsklased naeravad! Kes seda enne näinud! Mina mõtlen, mõtlen. Räägin, räägin kuni päris korraga kukuvad laulma: meil käivad laulud ringi ja ülendavad hingi... ja viimaks minugi hing kipub üles lae alla. Mida muud kui nähti mu rahutut hinge ja viidi üles saali. Oi trullallaa, mis siis veel sai. Mõtlen, nad hakkasid ümberingid käima ja

viimaks sain ma aru, et nad tantsivad. Mõtlen ometi, karsklased tantsivad! Ise kannavad kannatuse märki otsa ees ja otsivad märtrisurma elu ideaalide eest. Kuidas nad seda pattu julgesid teha! Mina oleks küll ehmatuses ümber kukkunud. Ise võtsid veel vahepeal laulda: On elu meil tüürke ilmas... ja endil hea meel. Ma mõtlesin, et minusugune oleks pidanud selleks tubli tuuri põuest võtma, et head tooni sisse saada. Aga neil, ei tea mis vaim sisse läinud, et niisama läks. Arutelen ja mõtiskelen, korraga kuulen: Matar panti! Matar panti! Pärast pandi ühte ritta ja tehti seitse imet, rahvatantsu ja rahvamängu, kaerajaani, makarooni... ja jälle laulavad, kuid juba: Aeg kaob kiirelt... Aa, saan aru, Karl August, nüüd hakatakse vist minema. Ja oligi nii.

Teel kutsun ühe mehe kõrvale ja küsin, et miks neil nii hea meel oli. Õeldi, neil olevat õhtul kõne olnud, siis vaie lused ja viimaks läinud kõigi arvamisest põhimõttelikult kokku ja lahku, lahku ja kokku. Kõik olnud rahul ja loonud hea meeleolu. Tead, Mart, nemad pidavat, ma ei saanud küll hästi aru, endid vaimiliselt kasvatama ja endi ilmavaadet kindlustama, looma, olgugi alusmüüre, kuhu alles peale võib ehitada, nii ja nii, et tulevad ikka veel nooremad, kes tahavad edendada uue ilmavaatega tuleviku-kultuuri ja elureformi ja vajavad tuge, olgugi väikestest, kuid kindlastest alustest. No jah, ütlen, et see on hea nii küll, kuid kas mind ka

Mõistuslik olevus.

Tarkusele võime jõuda kolmel viisil: esiteks — katseliselt, — see tee on kõige raskem; teiseks järeloomamistee, — see tee on kõige kergem ja kolmandaks mõtlemistee — see tee on kõige õilsem.

Kung-fu-tse,
(Confucius)

Räägime tihti kultuurist, selle suurist võitest, hiigla- ja hiilgesaavutusist. See on Euroopa, valge raassi kultuurist. O, oleme uhked, väga uhked. Temast räägitakse nagu teatava eeldusega: „Muu kõik on mäda, ainult meie asjad on ehtsad, superioorsed. Meie ei tunnista ühtegi jumalat päale enese oma, teised kõik on väärjumalad; oleme üksi täiskasvanud, teised on kängujäänud, gnoomid, sel maamunal „kultuuri“-sõnaga veidrat nalja tegijad“. Nii läbistikku valge raassi vaade. Laiemas kaares.

Muidugi on Euroopa kultuuril suuri teeneid, tõsiseid saavutusi, palju väärtuslikku. Kuid kõige selle hulgas võib olla samapalju, kui mitte rohkem väär-, ebanähtusi, negatiivsusi. Kõigi hädustega on arenenud lopsakuseni leegion pahe- sid, ebavooruseid. Või ei ole üks neist alkoholism? See on valge raassi kultuuri suurim „Ahillese kand“. Ükski teine kultuur pole tunnud alkoholismi, ei tunne ka olevikus, sarnaselt rõhuvana kui valge raass. See on kultuursaavutus“. Ärgem pigistagem silmi kinni. Ta leidis küll aset teataval kujul juba vana ajaloo rahvastes, kuid massilisena mitte. Ning võttes olevikku ei leia meie alkoholismi sarnasel kujul

mais, kus idarahvad, — Jaapanis, Hiinas, Indias. On muidugi ka säääl pahe- sid (Hiinas oopiumi suitsetamine), kuid vaevalt näed sa säääl kunagi purjusolekut, joobnut; rääkimata alkoholi mõjul määratsejaist, tapjaist, röövijaist. Kuid meie loeme endid siiski täiuslikumaiks oma kultuuris. Vähe sellest. „Pritsime“ ka teistele alkoholi naha alla. Sest kuidas on see teisiti, kui otsitakse võõraid maid, kaubaturge, loodusrahvaid, neid kõigepäält kostitakse „kibedaga“. Et kui „barbaar“ segane on, siis kasulikum kaubelda, kasulikum äri teha oleks.

Inglased läksid Aafrikasse, jootsid mustad mehed purju, et pärast üks korralik „business“ läheks. Sedasama tehti Vaikse ja India ookeani saarestikel. Lõid „häid suhteid“ võõraste rahvastega, neile kõige esimese kultuurartiklina alkoholi pakkudes. Muud väärtuslikumat muidugi vähemal määral. Neid rahvaid on juba väljasurnud, surevad veel. Nagu venelased kamschatka elanikkegi, kamschadaale, piiritusega välja suretavad. Võidakse ju öelda: „On nad otsas, on meil ehk parem.“ Siiski mitte nii. Nad on tegurid, tähtsad tegurid, kuigi vähemal määral, kui teised rahvad. Juba ilmamajanduslikult. Ning kus selle juures on meie kiidet moraali, eetika, millest nii palju räägitakse? Analoogilist mängu mängiti, mängitakse praegugi Hiinas oopiumiga. „Patsimees“ keelas moonipulbri suitsetamise oma kodus ära, kuid silindris Euroopa härra, valge, ei mõtlegi jätta salakaubitsemist. Olla tarvis äri teha teise rahva parema jõu kulul! Peeti sõda isegi sellepärast. Soomes on keelusäädus, mis Eestil sest? Kaupleme „kartuliveega“ aga edasi. Äri

võtate vastu. No jah, et ma palju ei võta, vahel topsike terviseks või potti kuus.

Mulle aga öeldi kohe, et ei niisugused toed praegu enam ei maksa, jah, et parajus ei olevat ise nii väga paha asi, kuid algus olevat kõige kurja juur jne. Praegu seisvat küsimus ainult selles, kas jah või ei. Kõrvalekaldumist ei olevat. No jah, mina arvan, imelik küll, enam ei tohi tibagi võtta ja hing peab sees seisma. No ja, oligi küll näha, et olid elus teised. Peale selle pidavat neil endil veel väga hea olema, üheskoos kodune ja armas nagu ühes perekonnas. Mina küll sest hästi aru ei saa, kuidas võib inimene kuival elada.

Aga sina võiksid küll sinna kaema minna. Vahest lased enese hinge ka ülendada ja ilmavaadet kõvendada. No jah, Mart Mardi poeg, pane tähele, mis su ümber sünnib ja kus su koht ses ilma veskirattas. Mina aga katsun küll esialgul, kui palju mul õige alkoholi sisse mahub.

Ah jaa, kuulsid sa mineval pühal, mis üks suur mees ütles, ikka, et neil olevat midagi, mis teised ei tea, ikka olevat midagi, mida silmaga ei näe. Ma mõtlen, et seda isiklikult peab in se läbi elama. Ja panid tähele, viimaks ütles välja selgelt: vaadake, juua meie mõistame ja näe, teie ei mõista. Kas see ei ole küllalt tugev ja positiivne joon? Üks treeneritud joomar olevat väga ilus asi. Igatahes veel kenam, kui kompleksi-

karp. Kas pole nii? Sina, Mart, ütle ometi midagi, et mul hea meel oleks.

„Ei noh, kuis siis muidu, igal inimesel peab olema üks vastav koht, kus ta enda üliküllast energiat saaks lahutada ning oma olemise õnnistust võiks tunda.“

Etella.

Meesterahva rätsepaäri

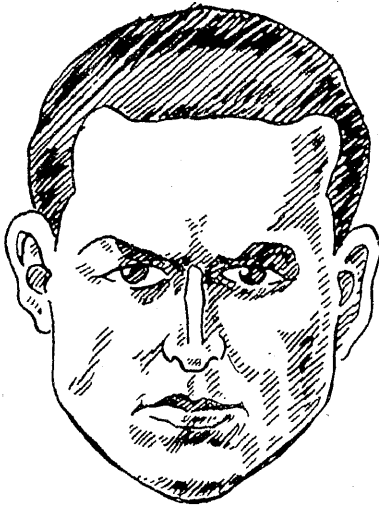
M. ANDREESEN

Tallinnas, Rataskaevu t. 11-4.

Kõnetraat 17-54.

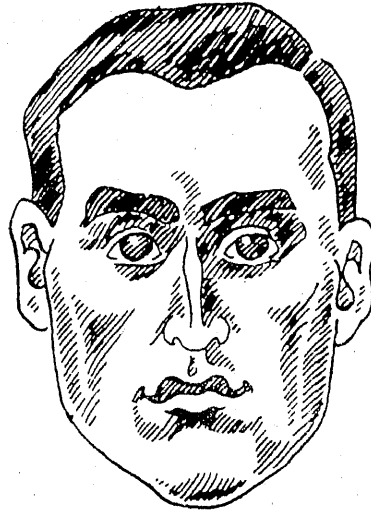
Teadustan oma austatud tellijatele et kohale on jõudnud kõik sügise ja talve hooajaks tarvilikud riided Ilmakuulsa **A. Gagnierei ja Ko.** firmalt.

Herman Klein.

Tunneb karskustööd teoorias ja praktikas.

Kusta Laja.

President.

on äri, ükstupahas kuidas, mis printsiipi seda teha! Vilets Euroopa! Väljaspool oled näidanud rohkem oma kultuuri varjukülgi, kui paremusi. Sest kui räägitakse valge raassi moraalist, seda taevani tõstes, teiselt poolt aga säälsamas vastupidiselt toimitakse, mis usaldust, mis poolehoidu leiad sa teistelt. Vaevalt. Ning seda näeme just idamailt.

Kuid tarvis olla oma kultuuri kritiseerivam. Ei maksa pimestuda oma ülikonnast, teised võivad ka seda näha, võivad ehk paremini näha kui ise. Ka väiksel Eestil ei pruugiks alati suure suuga rääkida euroopalikkusest, kultuur-modernistest. Euroopast võime saada kõike: vourusi ja ühes nendega ebavoorusi, häädusi ja halbtusi. On viimased aga juured juba sügavale lasknud, ei vabasta end nii kergelt neist.

Ajalooratta liikudes olime sattund olukorda, kus alkohol verde imbus. Kuid nüüd on ka vabas Eestis kraanid lahti, riigis kus rahvas teha võib, mis süda kutsub. Peab sellega rahul olema? On alkohol nõidus, möödapäsematus? Endisel ajal oli hää öelda: „Ja, venelased, mõisnikud, — sakslased... jne.“ Kuid nüüd? Nüüd lööb küsimus haamrina enese pihta. Ei saa siis Eesti rahvas tõesti läbi alkoholita? On rahvas otsustav neis asjus, on mass pime, tarvis teda valgustada, juhtida, vedada. Alates isikust.

Miks juuakse? Tudeng. Üksinda joob harva. Sõber! Kutsub sind, veab, avaldab sääljures oma õrnatundlikkust, tule, kas või „kurish“. Antakse alla. Edasi lähevad võib olla mitmed „runded“. Aeg veereb. Kuid kas mõeldakse, mis saab kõigest sellest? Saad sa paremusi, on see otstarbekohane, loogiline? Omandad sa sellega enesele midagi järjekindlat, positiivset? Tead

ju, et jook on kahjulik; teine päev vahest valutab päägi, pööratab süda. Nead, maksis kõike seda, oli seda tarvis. Annad sõna, enam mitte. Kuid üürikeseks. Näed, inimene on kaugel sellest, mida nimetatakse „mõistuslik olevus“.

„Looduse kuningas“, elab kirgede võimuses, madalate instinktide teenistuses, saab juhitud alateadvusest. Teadvuslikku, mõistuslikkust vähe — see on tuhmind. Alkoholi pahesid teab aga igaüks, kui teaduslikult nii praktilikult, teoreetiliselt ja tegelikult.

Mis aitab? Enesekriitika, olulise, mitteolulise võrdlemine, hindamine. Järelmõtlemine, mõtlemine. Sest kõik suured muudatused inimese elus, isegi inimkonna ajaloos, algavad ja teostuvad mõtteist. Et muutuksid tunded, toimingud, teod, on tarvis mõtete muutmist.

Kuulus Hiina mõttetark Confucius (Kung-fu-tse) ütleb:

„Tõelik õppimine viib inimesi kõrgemaile hüvedele — inimeste täienemisele. Kõrgemate hüvede omandamiseks on tarvis terve rahva hääkorraldust. Selleks, et oleks hääkorraldus kogu rahvas, on tarvis et oleks hääkorraldus peres. Hääkorralduse olemasoluks peres on tarvis hääkorraldust eneses. Hääkorraldust eneses saab ainult mõtlemisteel. Tööta oma mõtete kallal. Pahad teod tulevad ainult pahadeist mõtteist. Nagu inimene võib hoiduda pahast teost, tunnistades seda pahaks, nii võib ta ka hoiduda pahast, päälekipuvast mõttest, seda pahana leides. Mõtete kontrollimises on inimese suurim jõud, sest kõik teod sünnivad mõtteist.“

Samuti lausub Hiina filosoof Lao-tse:

„Mis rahu, võib hoida rahu; mis nõrk, võib kergesti murduda. Jäme puu kasvas nõr-

gast vitsakesest. Üheksakorralise pagoda (tempel) ehitust alatakse üksikuist telliskivist. Tuhandeverstaseid rändamisi alatakse ühe sammuga. Olge tähelepanelikud oma mõtetele, nad on iga tegevuse algus.“

Aitab. Need sõnad on tõekristallid. Nende juures maksab peatuda. Ja siis asuda eneseotsimisele, eneseleidmisele; kus

olime, kus oleme, kuhu läheme. Alkoholi suudab küll vaevalt kaotada, kuid kaotada, piirata võib tema külgetõmbavust, lödvendada suhteid temaga.

Et õigustatumalt võiksime öelda inimese suhtes — mõistuslik olevus.

Tvr.

Balti riikide üliõpilaskondade, eriti Eesti üliõpilaskonna meelsus ja osavõtt karskustööst.

On kahtlemata igale ühele päevaselge, et kõik poliitilised, majanduslikud ja ühiskondlikud liikumised lõövad läbi ainult siis, kui neil on kandev ideeline alus, mis kütkestab ja paneb liikuma rahvahulgad, eriti aga haritlaskonna. Et karskusküsimus on ideeline ja aateline liikumine, see peab põhjendamata selge olema igale haritlasele.

Enamjagu ideelisi ja aatelisi liikumisi saavad algatuse haritlaskonnas, sest haritlaskond on see osa rahvast, kelle ülesanne on luua rahvale vaimlisi väärtusi. Harilikult leiavad ideelised ja aatelised liikumised algatuse nooremas haritlaskonnas. Kui vanem haritlaste põlv on seotud juba enam elu materjaalsete küsimus-

tega, siis noorem põlvkond mõtteid enam ideelisest ja aatelist küsimisest. Noored haritlased on ju need, kelle ülesanne on end ette valmistada riigi ja rahva juhtimisele sõna laiemas mõttes ja selleks on tarvis aateid ja ideid. Iga rahva tulevik on kindlustatud siis, kui tema on elujõuline, teguvõimas ja aateline noorsugu.

Missugusel seisukohal asub meie noorsugu, eriti üliõpilaskonna noorsugu aatelistes ja ideelistes küsimustes, eriti aga karskusküsimuses?

Et aru saada Eesti üliõpilaskonna meelsusest karskusküsimuses, selleks tuleb vaadelda üksikorgani-

Miks ma organiseerun ja nii just nagu organiseerun.

Armsad sõbrad, võtke kuulda, trallalla, miks.

Viiks liig kaugele, talutada teid nägema mu suure ja targa isiku kasvamist ja arengut algusest praeguseni, et kausaalse enesestmõistetavusena paista lasta teile mu aju viimset ja õilisemat produkti, päälkirjas rasvasõega trykit otsust. Viiks soovimatu labasuseni, kõnnitada teid ajas tagasi vähe yle kymne aasta praeguse taolisse hallisygisesse õlgkatuselise tare tuhkhaus, kus reheahjus kypsend soojusest aurava kaalika hambusse pistmisega näis saavutat selle ussitand ilma magususte tipp. Või kus toorest kaalikast sai õonestet säärane tore riistapuu, millega julgelt võis päälevihmasest poriloigust valada Jussist-vennale päälaele kasvu edendamiseks või ristida ta „Tahvõtis“, või mille suunas mitme poisi unistamine, et kord täismeestena säärasega viina ryypame, aga veel mitu korda suuremaga, ega mitte oma isa ja teiste kylameeste kombel kummuta yle pudelisuu. Jah, need olid ajad, mil kas polnud pykse, või kui nad olid, neil polnud kylgedel kohta, kuhu käed pannes mees saab härraks, mil sellevastu aga pinsakukäistel olid palju laiemad volitused, funktsioonid, kui nyud või kunagi tulevikus.

Näete, sellest ei tule midagi ylevat ega hääd, kui võtan teid kaasa oma noorpõlve mälestuste maile. Ja et te mind otsemini ja paremini mõistaksite, ylen teile siiruvirutamata, et olen üks tudeng nyud, läbini lustilik, kelle ees kogu maailm on lahti, judifalleraa. Aeg eelkõneldust tänise sygiseni on olnud kyllalt pikk ja jäme, et tassida üks inimeselaps rehesuitsusest taretuhkhausast ylikoolilinna kõrtsidesse, elegantsete daamide tyrgitubaka-suitsu. Aga mis pääasi, tema jooksul on seesama inimeselaps saand haridust, ja igakylgselt, eest ja tagant, ja väga paljugi veel seda, nii et temast on täiesti villand ja väsimus ja teenit on mitmevõrra üks mõnus puhkus tudengipõlves ja selle loomulik tagatipp, palju-

palgaline ent vähetõine, auväärlik amet.

Siin ma nyud olen ega saa teisiti. Läk on paljude aastate jooksul siirdund kinganinale varukast, ja viimase mõninga funktsiooni täitjaid on kyll ja kyll (yks neist kultuuri kõrguse tunnuseks isegi atrofeerununa nagu *homo sapiensi* händ vahib välja mehise rinna taskust). Kuid kirjutet on: pole hääd, et inimene on yksi, olgugi tema väliselt noobel kyllalt ja seesmiselt põhimõtteilt vääramatu kui kalju. Nagu kyynal ei tohi vaka all olla, niisamuti mitte mina tudengkonnan organiseerimatuna, päälegi kui sugugi pole põhjata lootus leida kaaslipukandjaid minu omaksvõet kõrgeile põhilauseile, milledest esimene ja suur on: „Töö on rumala inimese ajaviide“, aga teine tema sarnane: „Iin viinu veeritass, arstip morss“¹⁾). Töötsivere gymnaasiumi abituriendina paari intiiimi sõbraga oma kodulavei äärel salaseid aanispitse tehes ja tudengielust unistades ei võind ma aimatagi, et Tartus on minumõttelisi mehi terved seltsitüed, et nad nii kymnel käel mind vastu võtavad ja kui maha jään, kannavadki, nagu nägin esimesist kokkupuuteist nendega yhel hiljutisel tutvumisõhtul. Kas võib veel kahtlust olla mu organiseerumisloos, kas võib veel kahelda oma elu ja saatust yhendada kogu tudengipõlveks sellaste ideeliselt kooskõjaliste sõpradega? Seda valgust siis, mis on, kui põleb hulk heledaid kyynalaid korruga, minugi oma nende hulgas, mitmest otsast korruga. Seda lärmi siis terves linnas!

Võite kuulda, miks (välja-arvat põhi-ideede yhtsus) ma neid oma sõpru kogu ilma ja muu yliõpilaskonna ees hindan.

Noorus, kõrge mõttelennu, suurte

1) Nagu palju terveid, tarku ja ilusaid raamatuid, nii olevat seegi meie rahvusliku mõtterabavuse pärl milleski võru murdes; kirjakeeles tähendab ta umbes: „Viinade ees veerdakse (s. o. kõrtsis jm. pyherdetakse), arstip morss (s. o. sinisel esmaspäeval kohvikus).“

satsioonide seisukohti selles küsimuses ja ideelist murrangut nende juures viimaste aastate jooksul.

Palju on kõnelnud sellest, et sõjad ja revolutsioonid avaldavad demoraliseerivat mõju, viivad alla rahva kõlblise elu, päästavad mõjule instinktid ja instinkte esilekutsuvad tegurid. Seda võib märgata ka meil. Ilmasõja ja hiljem Eesti vabadussõja mõjul on rahva kõlbline elu ka meil allamäge läinud. Rahva kõlblise elu langusega käib kaasas ka instinkte esilekutsuvate vahendite, siin hulgas alkoholiliste jookide, tarvitamine. Joomine võttis maad ka haritlaste juures — üliõpilaskonnas. Väga palju joodi meil umbes 5 aastat tagasi. Selleks mõjus kaasa ka see asjaolu, et sõja ajal maksis meil alkoholi keeld, milleks rahvas ei olnud ette valmistatud, ja kui järsku keeld ära kadus, püüdis peaaegu igauks keelatud märjukest maitsta. Sõdade ja revolutsioonide löödud haavu rahva kõlblisele on meil viimase 5 aasta jooksul suudetud parandada. Rahva kõlbline elu on tõusmas. Väheneb joomine ühes teiste pahedega rahva hulgas ja haritlaskonnas — ka üliõpilaskonnas. Praegu on juba niikaugele jõutud, et üliõpilaspilasoorganisatsioonid asuvad täiskarskuse alusel: akadeemilised ühingud, maa-alalised üliõpilaskogud, enamus üliõpilasseltsis ja mõned naiskorporatsioonid. Ühes üliõpilasseltsis on siiski kitsendustega alkoholiliste jookide, peaaesjalikult õlle, tarvitamine lubatud, kuid organisatsioon on ise karskusmeelne ja võib olla, et ta lähematel aastatel asub täiskarskuse alusele. Mõnes teises organisatsioonis on alkoholi tarvitamine seltsi ruumides lubatud ainult erakordsetel juhustel nagu näit. aastapäeva puhul jne.

Organiseeritud sunduslik joomine organisatsioonivalitsevate kommete kaudu maksab peaaegu kõigis meeskorporatsioonides ja vaevalt kaob ta säält varemi kui teisedki Balti saksuselst laenatud traditsioonid ning kombid.

Enamus ja kande osa Eesti üliõpilaspilasoorganisati-

oonidest asub täiskarskuse alusel, see tähendab, on karskusmeelsed. Eesti üliõpilaskonna meelsus ja osavõtt karskustööst väljendub just üliõpilaskonna edustuses, kus organisatsioonide juhtivad tegelased organisatsioonide seisukohti väljendavad.

Eesti üliõpilaskond on tunnud suurt vastutust rahva ees ka karskusküsimuses, sest iga üliõpilane, kui ta tahab, et rahvas temast lugu peaks, peab karskete eluviisidega olema eeskujuks rahvale. Rahvas on saatnud omad pojad ja tütreid ülikooli teadust omandama, et nad võiksid ülikoolist saadud mitmekesiste teadmistega tulevikus rahva seas intelligent tööpõllul suurte tagajärgedega tegutseda, mitte aga jooma ja kerget elu elama, mis võõrustab tööst. Ma ei kõnele lõbu vastu sest lõbu teritab meeli ja annab hoogu tööle, siis kui see lõbu on terve — esteetiline.

T. Üliõpilaskonna Edustus on aru saanud oma kohustusest rahva vastu karskusküsimuses, on aru saanud, et Eesti üliõpilaskond peab olema eeskujuks rahvale täiskarskuses ning väljendas oma seisukoha otsuses 23. märtsil 1923. a., kus T. Üliõpilaskonna Edustus võttis, 14 h. poolt ja 5 h. vastuseisemisel (vastu hääletas korporatsioonide rühm), vastu järgmise ksv. B. Mühlberg'i ettepaneku:

„T. Üliõpilaskonna Edustus tunnistas karskuspõhimõtet, mille järele tema oma avalikkudel esinemistel, võõraste vastuvõtmistel, bankettidel jne. ei luba alkoholi.“

T. Üliõpilaskonna Edustus ei taha üksi asuda täiskarskuse alusel, vaid ta nõuab ka täiskarskuse austamist üliõpilaspilasoorganisatsioonidelt ja kõigilt üliõpilasilt. Kes viibivad üliõpilasmajas. See T. Ü. Edustuse seisukoht väljendub T. Ü. juhutuse otsuses, kus võeti vastu 1. apr. 1924. a. üksmeelselt majandustoimkonna juhataja A. Öunapuu järgmine ettepanek:

„T. Üliõpilaskonna Edustusel tar-

igatsuste aeg. Minu sõprade koondus on midagi igatseda. Yheõiguslust nendega igatseda ja selle saamise nimel neile kaasa võidelda ihust ja hingest — demokraatlikus korras mujal enam kusagil kellelgi pole õnnelikk võimalust võidelda kellegagi yheõigusluse saavutamise nimel — ning lõppeks pääle seda hääd võitlust oma õigust nautida ja muigel vaadata teiste samade õiguste poole tyryivate tulnukate heitlusi, kas pole magus, kas pole tore? Ilus on võidelda, kas või sõpradega yheõigusluse nimel, kui muud võitlust käepärast pole. Kollanõkast noore täispursini, noorest vanani, vanast villini — tee, mille käimine on huvitav, nagu tõkkejooks, kuid mis lõppeks siiski enam (mis, on meie asi) annab kui viimane.

Noorus on targa vaikimise ja suure sõnakuulmise aeg. Ja sellepärast on parem, et ta ytle mata jätab, mis mõtleb, kuid veel parem, et sedagi, mis mõtleb, just niisama mõtleb nagu vanemad sõbrad ta ymber (nii on kindlustet nende poolehoid ja tunnustus), või aga kõige parem, et ta yldse ei mõtle, sest siis on minimaalselt väike võimalus midagi öelda või kuidagi sõnakuulmatu olla. Minu sõbrul on niisuguse traktori kasvatamiseks paragrahvid, ja selle tarahind (luu ja nahk muu juurdekuuluvusega ilma suuremate kooli- ja kõrtsikuludeta) umbes üks miljon Emk., nii siis umbes 5-kordne Fordi oma hinnid, kuid käiguae 70 aastat, või kui ta õige tugev on, 80.

Noorus on tyhjade taskute aeg. Tere tulnud on sel otsimiste ajajärgul iga mees, kes tuleb ja maksab kõrtsivõla — kohvikuvõlgadest ma ei kõnele, need on tillukesed. Seda oskab teha ainult solidaarne ja soliid ja taktiline sõber, ja need minu omad, kelledest juttu olnud, on seda.

Noorus on nooruse aeg. Nisuleib ja naine lähevad ruttu vanaks, need kõlbavad noorusse ainult vähe aega. Sellepärast ei seo minu sõpraderingid end kunagi vananevate asjakestega pysivamalt: ei vedelda nisuleiba oma laual ega salli naistudenge endi nimekirjus. Viimaseid aga veel mitme muugi tähtsa põhimõtte tõttu, m. s. sellepärast, et

Noorus on piiramatute vabaduste aeg. Sellepärast, kes ei tea, mis on akadeemiline kell 2, § 13 ja kolmesammuline vassermarss, on veel rumalam kui mina ja mu sõbrad ega kõlba inimestegi, veel vähem meie hulka.

Noorus on linnulaulu ja lilleõite aeg. Sellepärast noore inimese pääl peab olema lilleline seest ja päält, suu peab olema lahti lõõritamas ka siis lustilikult, kui üks silm on kinni ja teine ei näe.

Noorus on ilus aeg! Aga „liigne istumine väsitab keha ja liigne mõtlemine vaevabaju“, olevat üks tark mees öelnud. Eriti veel tudeng, kel on tarvis valmis puhata end tulevaks suureks ja vastutusrikkaks seltskondlik-riiklikuks tegevuseks, peab seda silmas pidama. Teate, olen kogu aeg istund ja, välja arvat vaheajad, mil olen kirjutand need read, mõelnud. Ja ma ei kohkuks põrmugi tagasi end veel mõne minuti teie pärast, teie pimedusega lööd silmade valgustamiseks ja oma ideoloogid propageerimiseks ohverdama, kui mitte poleks tulnud tund, mil pean minema kohviku pääle. Mis siin ehk veel mõtlemata jäänd, võite lahkesti ise vahele ja järele mõtelda. Kuid minuga on lood selged mõtlematagi: organiseerun, ja nii nagu organiseerun.

Hans Gottfried Knoblauch.

vitada olevais ruumes võib ainult alkoholi koosolekuid, koosviibimisi jne. korraldada. Kus seda määrust rikutakse, on majandustoimkonna juhataja ehk volinik kohustatud võimalikult neid koosolekuid, koosviibimisi jne. lõpetama ja ses asjas süüdlaste vastutusele võtmiseks samme astuma. Kui koosolekule, koosviibimisele jne. ilmuvad alkoholi tarvitanud isikud, siis võib majandustoimkonna juhataja ehk tema volinik nõuda korraldajalt nimetatud isikute lahkumist ehk koosoleku, koosviibimise jne. lõpetamist.“

Need kaks T. Üliõpilaskonna Edustuse ja Juhatuse otsust väljendavad reljefselt Tartu üliõpilaskonna Edustuse seisukohta karskusküsimuses ja neist otsustest on kõrvalekaldumata kinni peetud.

T. Ü. Edustus on ka mõnel juhtumisel toetanud karskustööd. Näiteks võiks tuua T. Ü. Edustuse otsused karskusküsimuses 4. nov. 1924. a., mis on järgmised:

1) Ksv! ksv! H. Kukke ja A. Öunapuu ettepanekul otsustas Edustus toetada E. Karskusliidu, alkoholi tarvitamise kitsendavaid, ettepanekuid Riigikogule kohaliku keeluseaduse, lendlehtede, alaealiste alkoholi müügi ja tarvitamise keelu jne. asjus, motiveerides oma toetust sellega, et E. Üliõpilaskond asub täiskarskuse alusel.

2) Ksv! A. Öunapuu ettepanekul: Pöörata kõigi üliõpilasorganisatsioonide poole sooviavaldusega, et ka nemad toetaks E. Karskusliidu 1. p. tähendatud ettepanekuid Riigikogu ees.

Ettepanekute poolt oli 13 h., vastu 3 h. (korporatsioonide rühmast).

3) Võtta oma 1925. a. eelarvesse 50.000 Emk. karskuse ja spordi edendamiseks üliõpilaskonnas, et asuda Balti üliõpilaskondade konverentsidel vastuvõetud resolutsioonide teostamisele.

Üliõpilaskonna Edustus ei ole suutnud täiel määral kaasa aidata karskustööle aineliste võimaluste puudumise kui ka tegelaste vähesuse pärast. Kokku võttes peab tähendama, et juhtiv ja kandev osa üliõpilaskonnast asub täiskarskuse alusel, samuti ka T. Ü. Edustus. Viimane on ka seni osa võtnud üliõpilaskonna ja üldisest karskustööst.

Missugusel seisukohal asuvad teised Balti riikide üliõpilaskonnad karskusküsimuses, kellega Eesti üliõpilaskonnal tuleb käsikäes töötada?

Soome üliõpilaskonna karskendamise pärast on Soome üliõpilaste karskusiühendus lõõnud aegadeid lahinguid. Lõppude lõpuks läks see siiski temal korda, ja Soome üliõpilaskond asus täiskarskuse alusele juba mõni aasta enne üldise keeluseaduse maksmapanemist Soomes. Soome on ju karske maa, kuid tegelikult ei ole ta seda täiesti mitte. Isegi üliõpilasorganisatsioonides — osakondades tarvitatakse alkoholiseid jooke, peaaesjalikult sisseveetavat salapiiritust — valget viina. Soome „osakondades“ juuakse vaikselt, nii nagu meil karskuspühal restoranides. Soome „osakondades“ ei tuntu joomakombeid. See asjaolu võimaldab kergemini joomise kaotamise. Soomes on tarvis ainult valitsusorganidel läbi viia kindlam kontroll üliõpilasorganisatsioonide suhtes ja joomine on säält pühitud. Mis puutub Soome üliõpilaskonna esituses, siis asub ta juriidiliselt ja ka tegelikult täiskarskuse alusel.

Läti üliõpilaskond ei asunud läinud aastani mitte täiskarskuse alusel. Ametlikud vastuvõtmised olid ikka alkoholiga. Läinud aastal pandi Lätis maksmata joomise vastu võitlemise seadus. Selle seaduse järele on alkoholiliste jookide tarvitamine keelatud ka kõigis õppe- ja kasvatusasutuste ruumides, nende asutuste juures olevates organisatsioonides ja nende ruu-

mides, samuti ka nende asutuste ja organisatsioonide pidustustel. Selle seaduse järele on siis alkoholiliste jookide tarvitamine keelatud üliõpilaskonnas ja üliõpilasorganisatsioonides. Sellest seadusest üleastujate karistamiseks on isegi Uue Vene Nuhtlusseaduse juure lisatud tõendused, mis näevad ette karistuse kuni 1 kuu aresti või 100 lati rahatrahvini. Missuguseid tagajärgi üliõpilaskonna karskendamisel on kätte saadud, see on teadmata.

Mis puutub Leedu üliõpilaskonda, siis võib ainult nende esitajate kõneluste pääle toetuda. Leedus on väga tugev katoliikline liikumine. Üliõpilaskonnas on rida katoliiklisi organisatioone ja esituses isegi tugev blokk. Katoliiklaste usukommetes nõutakse täiskarskust, järjelikult peaks Leedu üliõpilasorganisatsioonidest katoliiklised asuma täiskarskuse alusel.

Balti riikide üliõpilaskondade osavõtt karskustööst konverentside otsuste põhjal. Mis puutub Balti riikide üliõpilaskondadesse üldse, siis on neist karskusmeelsemad Eesti ja Leedu üliõpilaskonnad, kuna mõned teised tavaliselt väga sunnitud ja vastu tahtmist karskusresolutsioonide poolt hääletavad. Balti riikide üliõpilaskondade karskusmeelsus on väljendunud nende konverentsidel, kus nad on end sidunud kaugeleulatavate kohustustega karskustööst osavõtmises. Eriti aktiivsena karskusküsimuses on konverentsidel esinenud Eesti üliõpilaskond. Kõik ettepanekud, mis karskuskonverentsidel on vastu võetud, on välja töötatud E. Üliõpilaste Karskusiühenduses, kes E. Üliõpilaskonna kaudu need on esitanud konverentsidele, kus need muutmata on vastu võetud.

Eesti üliõpilaskonna poolt on algatatud ka Balti riikide üliõpilaskondade koostöö mõte ja on kuni viimase ajani edendanud juhtivat osa. Et Eesti üliõpilaskond B. r. ül. konverentsidel on kaugeleulatavate ettepanekutega karskusküsimuses, see näitab, et ta hindab karskusküsimuse aktuaalset tähtsust. Juba esimesel konverentsil Tartus 1923. a. võeti E. Ü. Karskusiühenduse ettepanekul karskusküsimus päevakorda, välja minnes seisukohalt, et alkohol avaldab rahvaste elus allakiskuvat, laastavat mõju, mis iseäranis hädaohtlik väikestele rahvastele; üliõpilaskond aga moodustab iga rahva hääkäekäigust huvitatuma osa, kelle eeskujul ühtlasi laiematele rahvakihtidele suure tähtsusega. Karskusküsimuses võttis vastu

I Balti riikide üliõpilaskondade konverents Tartus 1923. a. järgmised sooviavaldused:

1. Et Balti riikide üliõpilaskondade ametlikud koosviibimised oleksid alkoholivabad.

2. Et Balti riikide üliõpilaskonnad katsuksid samas sihis mõjuda ka üliõpilaste üksikorganisatsioonide pääle.

3. Et Balti üliõpilaskonnad võimalust mööda aktiivselt osa võtaksid üldisest alkoholivastasest võitlusest, andes hädad eeskujul teistele seltskonna kihtidele.

Need I Balti riikide üliõpilaste konverentsil vastu võetud sooviavaldused näitavad, kuidas ja mis sihis peavad tähendatud üliõpilaskonnad osa võtma karskustööst. Sellel konverentsil ei juletud veel end siduda otsustega karskusküsimuses. Juba palju kindlamini väljendub Balti riikide üliõpilaskondade seisukoht karskusküsimuses teisel konverentsil, kus võetakse vastu esimesed otsused, mis kohustavad üliõpilaskonda osa võtma alkoholismivastasest võitlusest.

Selleks võttis vastu II Balti riikide üliõpilaskondade konverents Riias 1924. a. kevadel järgmised otsused:

I. Konverents tunnistas konverentsi resolutsioonide ja direktiivide võimalikult elluviimise tarvet.

Linda Hinnom
stud. jur.

Elmar Trinkman-
stud. phil.

Võivad koos töötada

II. Konverents peab tarvilikuks, et üliõpilaskonnad asutaksid eritoimkonnad, kes üliõpilaskonda alkoholiküsimuse uurimiseks ja tegelikuks karskustööks organiseeriks ning erilisi üliõp. karskusorganisatsioone ja teiste organisatsioonide karskusosakondi asutaksid, millised üksteisega ühenduses oleksid.

III. Konverents peab tarvilikuks, et p. 2. ettenähtud toimkonnad ühenduses vastavate maade karskusorganisatsioonidega pöörduksid omade ülikoolide valitsuste poole konkreetsete ettepanekutega alkoholiküsimuse ja alkohologiast erinõu üldloengute korraldamise suhtes ülikoolides.

Mis puutub selle konverentsi otsuste teostamisele, siis ei ole üliõpilaskonna juurde asutatud erikarskustoimkonda, kuid selle ülesandeid on täitnud ja võib täita E. Ü. Karskusühendus. Vaja ainult lähem kontakt luua T. Ü. Edustuse ja E. Ü. Karskusühenduse vahel. Mis puutub alkohololoogia teaduslikku uurimisesse, siis kuulutatakse Tartu ülikoolis igal aastal E. Karskusliidu poolt välja teemid selle küsimuse uurimiseks, ja seni on mitmed neid küsimusi uurinud. Samuti on korraldatud ülikoolis ka E. Ü. Karskusühenduse korraldusel teaduslikke loenguid karskusküsimuse üle.

Palju kaugemaleulatavamaid otsuseid üliõpilaskondade karskustööst osavõtmises tehti III konverentsil. Need otsused seovad üliõpilaskondi kohustustega kauemaks ajaks ja seavad ette programmi, mis üliõpilaskonnad peavad igal aastal tegema karskustöö.

III Balti riikide üliõpilaskondade konverents Helsingis 13.—15. mail 1925. a. võttis vastu karskusküsimusis järgmised otsused:

I. Eelmiste konverentside otsuste läbiviimist kaaludes leiab konverents, et sääl, kus aktiivsed üliõpilaste karskusühendused olemas on, võivad üliõpilaskonnad endi ülesanded võitluses alkoholismi vastu nende kätte usaldada.

II. Endi sisemises tegevuses peaksid üliõpilaste karskusühendused jää-

ma iseseisvaks, kui nad aga täidavad üliõpilaskonna ülesandeid, peaksid nad viimaste poolt saama toetust ja neid peaks käsitlema kui endi funktsioone.

III. E. Karskustoimkondade (resp. üliõp. karskusühenduste) töökavana näeb konverents järgmisi ülesandeid:

1) Iga semester vähemalt üks kõigile akadeemilistele kodanikkudele määratud kõnekoosolek korraldada, kus esineksid ülikooli õppejõud ja üliõpilased endi uurimustega karskusosalal.

2) Iga aasta, võimalikult ühes ülikooli võistluskirjutustega, üks teem karskusosalalt välja kuulutada, esimeses joones mõne aktiivse karskusvõitluse probleemi kohta.

3) Hoold kanda, et üliõpilaskonna lugemislauas kodumaa ja tähtsam välismaade karskuskirjandus ja ajakirjad kättesaadaval oleksid.

4) Iga aasta välja anda järgmised trükitööd: a) igale üliõpilasele maksuta kättesaadav karskussisuline broshüür, b) karskussisuline koguteos teadusliku iseloomuga.

5) Ühenduses üliõpilastele toimetustega aastas vähemalt üks „Üliõpilastele“ karskusnumber välja anda.

6) Üldise karskusliikumise toetamiseks registreerida need ksv! ksv!, kes valmis on karskuskõnesid pidama, ja nende põhjalikumaks ettevalmistamiseks tuleb organiseerida igal aastal õpiring.

7) Lähemas kontaktis noorsoo karskusliitudega korraldada kõnekoosolekuid keskkooli õpilastele.

IV. Konverents peab tarvilikuks, et Soome ja Balti riikide üliõpilaskonnad osa võtaksid üleilmlisest üliõpilaste karskuskongressist Tartus 1926. a.

III Balti riikide konverentsil vastuvõetud otsustest on meil suurem osa teostamata. Teostamist on leidnud ainult III. p. 3. ja 5. Et teiste otsuste täitmine võimalik

oleks, on tarvis teostada esimeses järjekorras I. ja II. osa otsus, s. o. T. Ü. Edustuse ja E. Ü. Karskusühenduse vahel luua lähem kontakt. Siin tarvis E. Ü. Karskusühendusel välja töötada ja esitada vastavad ettepanekud T. Ü. Edustusele, alles siis võib asuda teiste konverentsi otsuste teostamisele.

Kokkuvõttes peab tähendama, et Balti riikide üliõpilaskonverentsidel on karskusküsimus leidnud elavat tähelepanu ning poolehoidu. Tehtud otsused kohustavad üliõpilaskondi osa võtma karskustööst ja ma usun, et nad tulevikus veel enam alkoholismivastast võitlust jätkavad.

Viimaks peab endalt küsima, kuidas sündis karskusküsimuses Eesti üliõpilaskonnas viie aasta jooksul sarnane suur murrang? Kas siin on tegemist ainult rahva kõlblise elu loomulikkudesse roobastesse minemisega? Siin peab vastama, et üliõpilaskonna karskendamisel on palju ära teinud E. Karskusliit, E. Noorsoo Karskusliit ja E. Ü. Karskusühendus. Peale enda sisetevõime on E. Ü. Karskusühenduse liikmed osa võtnud eriti E. N. Karskusliidu tegevusest, selle organiseerimislendudest j. m. s. E. Ü. Karskusühenduse pääülesandeks on 1920. a. saadik olnud võita oma liikmeks aktiivseid karsklasi. E. Ü. K. Ü. liigete arv ei ole kunagi tõusnud palju üle 100, kuid kes sinna on kuulunud, on olnud täiskarsked, aatelised ja aktiivsed liikmed. E. Ü. K. Ü. liikmed, olles edustuses ja üliõpilaskonverentsides, on kinni hoidnud täiskarskuse põhimõttest ja sündsäl juhusel kaasliikmeid ehk organisatsioone täiskarskusele võita aidanud. Raske on olnud see võitlus aadete teenistuses, kuid nüüd 5. aastapäeval, võib iga E. Ü. K. Ü. liige rahuldustundega vaadata tehtud töö peäle.

Kuid E. Ü. K. Ü. on avaldanud karskendamise võime mõju mitte üksi Eesti, vaid ka teiste Balti riikide üliõpilaskondade peäle. E. Ü. K. Ü.-l seisavad aga veel suuremad ülesanded ees. 1926. a. peetakse Eestis üleilmline — ühes seega ka üleilmline üliõpilaste karskuskongress. Nende kongresside ettevalmistamine nõuab palju tööd. Et E. Ü. K. Ü. liigete arv piiratud on, käib üleilmliste karskuskongresside eeltööde tegemine temal üksi üle jõu; siin peab appi tulema terve üliõpilaskond, kes seni alati vastutulelik on olnud karskustöös. Üleilmlised karskuskongressid Eestis ei ole mitte üksi karsklastele töö ja pidupäevaks, vaid pidupäevaks tervele Eesti rahvale. Paljud väljapaistvad väljamaalased sõidavad Eestisse ja tutvunevad meiega, mis on meile väga tähtis välissuhete loomisel välisriikidega. See annab häid tagajärgi ainult siis, kui üleilmlised karskuskongressid meil hästi korda lähevad. Seepärast on iga üliõpilane, kellel on kallis meie rahva ja kodumaa tulevik, kohustatud kaasa aitama üleilmliste karskuskongresside korraldamisel, nende kongresside hääks korraldamiseks.

Tartus, 6. XI. 25. a.

Arn. Öunapuu.

Käed külge!

Meie praeguseid kohuseid kaudsel karskustööl.

Palju on räägitud aastakümnete jooksul rahvatööst ja rahvakasust, palju on tulnud muutusi selle kujju ja lahkuminevaid arvamisi rahvatöö ulatuse ning abinõude kohta. Tööd tuleb teha ikka nii isiklikis kui ka üldiskasulikes huves, et püsiks tasakaal, mis tarvilik rahva ühiselu ja hääoleku kestmiseks. Aegade jooksul muutub töö iseloom ja vahelduvad tegelased. Kohustused libisevad ühedelt teistele, kes eelmistest paremini poolikut tööd peavad edasi viima.

Aegade muutudes jääb üliõpilaskond ikka teatud rahva lahutamatuks osaks ja haridusliselt eelkäivaks jõuks. Temast valmib sisuline intelligents ja tema tööväli on edasiviival teel. On suuresti muutunud üliõpilaskonna vaherkord rahvaga ja ülesanded rahva seas. Oli aeg, kus valitses suur puudus tegelastest, kes rahva seas teeksid äratustööd, virgutaksid rahvuslikke ettevõtteid ja aitaksid kaasa enesetunde tõusmisele ning lootuste kasvamisele paremasse tulevikku. Siis pidi üliõpilane vaatamata oma õpiala peäle igal alal võima tegutseda. Nüüd töötab erisugustel aladel enam vastava ettevalmistusega jõude, vähenenud on pääliskaudsus, suurenenud süvenemine asjadesse. Nii on räägitud.

Asjata oleks aga nüüd hüüda, et meie üliõpilaskonnal enam kohustusi rahva seas ei ole. Olud ja tarvidused on muutunud, kuid küllalt on

tööd, mille tegijaid vähe. Veel viimasel ajal on saanud selgeks, et palju on tarvis seda „vana“ rahvustunde ja eneseteadvuse äratamist, mida vahepeal paljude poolt meestlännuks ja tarbetuks peeti, kui paremaks arvati üle olla kõigest, millega saavutatud seniseid tulemusi. Töö liigi ja ulatuse määravad tingimused, mis keegi enese ümber leiab. Mõnikord küsitakse, mis siis ikka peaks tegema, see ja see ei kuulu enam meie ülesannetesse. Nagu juba mainisin, näitavad ajalised ja kohalised tingimused sageli kõige selgemalt, kus aitavat kätt vaja on. Tahan siin peäle üldiste arvamide ainult paari niisuguse kerge võimaluse peäle tähelpanekut juhtida, need on nimelt kirjanduse ja raamatukogude populärriserimine maal.

Kui räägime kirjanduse tundmisest rahva seas, väljaarvatud kooliõpilased ja enam-vähem haritud inimesed, siis peame tunnistama, et see äärmiselt väike on. Tundmist meie õieti ei võigi mõtelda siin juures, enam küll kirjanduse tarvitamist. On külaes ainult üksikud talud postiasutuste läheduses, kus ajalehti loetakse, suurem osa ei tunne nende järele tarvidust või jälle asub mitu klm. eemal, kus posti kättesaamisega palju raskusi. Seda enam tuleks rõhku panna kirjanduse peäle, mida edasi antakse suuremates osades ja mis kauge maa juures ofstarbekohasem on.

Kuid mis me näeme sel alal? Paljus taludes on päale mõne vaimuliku raamatu ainult kalender, ja nooremate juures käivad käest-kätte mitmekümneandelist vereromaanide katkenud jäänused. Paremaid raamatuid tuntakse harvem ja ostma ei hakata neid ammugi mitte. Neid pole olnud küllaldaselt kättesaadaval või jälle on puudunud huvi nende kui võõraste ja tundmatute asjade vastu. Mõnikord ollakse puutunud kokku uemate raamatutega, ollakse leidnud, et need nii põnevad ja kaasakiskuvad ei ole, lüüakse käega, jäetakse kõrvale teatud eelarvamistega ja minnakse tagasi odavate ärritavate lõbude juure.

Paistab igalpool silma, et peredesse, kus õpilasi koolides käimas, ka kirjandus tungib. Laste huvid on kirjandusega seotud ja nende mõjul äratatakse huvi ka teiste lähedalolijate juures selle ala vastu. Ka mittekoolliskäiv noorsugu võtab hoolega kirjandusest kinni, kui ta kord sellele lähedale on astunud, kuid sinna teda juhtida, seal on palju teha. Ei olda harjunud. Ei olda kokkuviidud kirjandusega. Vanemate inimeste juures kostub sageli halvaks panevaid ütelsi uue kirjanduse kohta mõne ammuaegse äpardunud kokkupuutumise põhjal sellega — ja neid kuulatakse.

Kui juba õpilased kirjanduse levimiseks häid tingimisi loovad, siis seda enam oleks see võimalik noortel, kellel keskkooli haridus seljataga ja sellega parem ülevaade ning arusaamine kirjandusest ja selle väärtustest nii endise kui praeguse aja mõõdupuuga, sellega nii vanemate kui nooremate inimeste seisukohalt vaadatuna. Neil on laialdased võimalused eesti kirjanduse tutvustamisel ja propageerimisel. Ei ole just tarvis mõnesuguseid kihutuskoosolekuid, mõni ülevaatlik kõne ei oleks üleliigne, kuid on tarvis vabal jutustamisajal parajail juhuseil kirjanduse kaitseks välja astuda, tutvustada neid väärtusi, mis ta sisaldab, juhtida silma nende harilikule lugijale nägematuile küljile ja mis peasi, soovitada suurest kirjanduse repertuaarist paremaid töid, millega võiks lugijat siduda, tema juures sümpaatiat luua väärtuslisema kirjanduse vastu. Muidugi on asjata kohe kunstitöid soovitada, mille maitsmine raske ja mille saladuslikud väärtused ainult arenenud lugijale avanevad, vaid töid, milles puuduvad odavad ja alaväärtuslikud elemendid, kuid mis oma väärtuse juures siiski harilikku lugijat kergesti suudavad huvitada. Paljud on abinõuks, et siduda ja selle kaudu paremale lähemale viia. Laiemal hulgal, kelle tööala kaugel trükitud paberist, ei ole omal tarvilikku valikuvõimet, ja kohataval juhtumisel taganeb ta eemale. Kirjanduse tutvustamise ja elustamisega rahva seas väheneks ikkagi madalamate ja mürgiliste lõbude harrastamine ja kirjandus leiaks suuremat teed oma kodurahva hulka.

Teine külg siin on kirjanduse kättesaadavaks tegemine. Sel alal on käesoleval aastal iseäranis palju muudatusi. Aastaid tagasi olid ainult üksikud raamatukogud enamedenenud keskkohis, ja oma riigi esimeste aastate jooksul on neid mõni sada juure tekkinud külades, kus kohaliku seltskonna huvid seda on nõudnud ja kus tema tegevus esimesi samme sel alal on rajanud. Suured ringkonnad, kus aktiivset seltskonda pole olnud, on enamasti ilma kogudeta jäänud. Sellest siis nähtus, et mõnes erksamas kohas mitu raamatukogu üksteise lähedal asuvad, kuna teises kohas mitmekümneverstalisel piirkonnal raamatuid saada võimalus puudub. Kui mõne aasta eest välja töötati üleriikline soovitatavate raamatukogude võrk ja hakati selle läbiviimist edendama endiste kogude toetamise ja tarvilikes kohis uute loomisega, tuli ilmsiks mitmel puhul, et säääl, kus eeltingimused tegeva seltskonna näol puudusid, valitsuse poolt toetusena antud raamatud omavalitsuse kätte seisma jäid, sest et ei leidunud neid, kes oleksid kogud oma hoolde võtnud. Nii näis vägise asutamine asjatu olevat.

Läinud aastal ilmunud „Avalikkude raamatukogude seadus“ (R. Teat. 77/8, 1924), mis käesoleva aasta algusest maksma hakkas, toob olulisi muutusi meie raamatukogude olemusse. Nimelt on omavalitsus kohustatud avalikke raamatukogusid ülal pidama sel määral, et need rahvale igas ringkonnas kättesaadavad on, ja uusi sinna, kus need seni puuduvad. Eraseltsid võivad oma kogude kaudu niisama avalikkude raamatukogude ülesandeid täita, kuid korraldused on neile siis kohustuslikud ja toetus on kindlustatud. Seltside senised raskused raamatukogude ülalpidamise suhtes on sellega vähenenud, kuid ekslik oleks arvata, et seadus täielikult läbiviidav on ühe või kahe aasta jooksul. Et kogude ülalpidamine ja tarvilik täiendamine ainult omavalitsuse poolt tarvilisel määral sünniks, selleks on veel küllalt majanduslisi raskusi ja takistusi. Nii peavad seltsid ikkagi energiliselt töötama. Ja siit edast — olekski täiesti halvav seltskondlisele elule maal, kui raamatukogud täiesti omavalitsuse hoolde ja korraldusse jääksid, sest need on seni ühedeks seltskondlise elu ja huvide koondajaiks ning tegevuse nähtavaiks eesmärgeks olnud. Oma töö edu ergutab, kuid ametlikul asjal pole seda soojust, pole seda külgetõmbavat jõudu ja sidet, mis iseäranis maal on tähtis. Kui jätta uute raamatukogude loomine ainult omavalitsuse hoolde, siis võtab see asi säääl väga kaua aega ja päälegi võivad need kogud vaeslapsiks jääda, nagu endised kogemused on näidanud.

Et ei kaoks maal lähem vahekord seltskonna-tegevuse ja raamatukogu vahel, mis kirjanduse levimiseks ja tarvitamiseks õige tähtis on, selleks on soovitatav, et seltsid endi kogusid uutele nõuetele vastavalt edasi viiksid, on tarvilik, et ringkonnis, kus kogud puuduvad, organiseeritaks

seltskonda kas uute kogude loomiseks ja toetuste vastuvõtmiseks või et loodaks võimalusi uue omavalitsuse raamatukogu ehk selle osakonna moodustamiseks, korraldamiseks ja töötamiseks. Arusaadavalt puuduvad omavalitsustel ja seltsidel sellel tööalal tihti inimesed, kes tegelikult korralduse oma kätte võiksid või tahaksid võtta.

Raamatukogude uute põhimõtete ja sisemise korralduse üle on ilmunud aastate jooksul kirjutusi ajalehis ja üksikuis raamatuis. Haridusministeerium on oma poolt juhtnõore annud uute kogude tegevuseks ja korraldamiseks. Avalikude raamatukogude seadusele lisaks ilmusid täiendavad määrused seaduse elluviimise kohta. Olgugi et need määrused suuri puudusi kannavad, tulevad nad tegevuse aluseks võtta, sest et nad seaduslikult maksvaks on tunnistatud. Viimaks Harmini väljaandel seletused seaduse ja määruste

täitmiseks. Üle maa korraldatakse aegajalt lühiajalisi raamatukoguhoidjate kursusi, kus võimalik on tutvuneda raamatukogude uute sisemiste korraldustega nii oma kui välismaal.

Vastavate korraldustega oleks soovitatav meil, üliõpilastel, tutvuneda, meil, kes meie igal vabal ajal laiali läheme igaüks oma maanurka ja näeme säälseid pingutusi ehk nende puudust, et võiksim tuge anda sää, kus seda vajatakse.

Õhutagem uute raamatukogude asutamist, hoolitsegem ka endiste ja uute korraldamise eest ja pangem käed külge, kui näeme, et asi tahab poolele teele seisma jääda, et mitte ei kaotataks seda, mida nii kerge on võita!

Elmar Elisto.

Üleilmlisest üliõpilaste karskustööst ja üleilmlisest üliõpilaste karskuskongressist Tartus juulis 1926.

Üliõpilaskarskustöö on üks nooremaid karskustöö harudest. Esimene üliõpilaste karskusühing asutati Kristiaanias, praeguses Oslos, üle 40 a. tagasi. Sellele järgnes üliõpilaste karskusühingute asutamine Rootsis, Soomes ja Põhja-Ameerika Ühisriikides. Kesk-Euroopa järgnes sellele hiljemini. Enne maailmasõda oli juba olemas isegi Üleilmline Üliõpilaste Karskuliit, kuid maailmasõda lõpetas selle tegevuse.

Pääle maailmasõja lõppu asuti uuesti üleilmlise üliõpilaste karskusliikumise korraldamisele XVI üleilmlisel karskuskongressil Lausanne'is asutati 1921. a. uuesti Üleilmline Üliõpilaste Liit alkoholismi vastu (World Student Federation against Alcoholism). See liit pidas oma järgmise kongressi Kopenhaagenis 1923. aastal, ühenduses XVII rahvusvahelise karskuskongressiga, ja peab oma kolmanda kongressi 1926. a. juulikuul Tartus, ühenduses XVIII rahvusvahelise karskuskongressiga.

Nii tuleb Eesti Üliõpilaste Karskusühendusel ühes

teiste üliõpilasorganisatsioonide karsklaste esitajatega kogu maailma üliõpilaste karskusorganisatsioonide esitajaid vastu võtta. Ja kuna Eestis on kogu üliõpilaskond organisatsioonina asunud täiskarskuse alusele, siis on arusaadav, et kogu Eesti üliõpilaskonnal tuleb siin esineda üleilmlisest üliõpilaste karskuskongressist osavõtjate vastuvõtjana. See oleks aga esimene sarnane juhtumus kogu maailmas ja teeks igatahes au Eesti üliõpilaskonnale.

Eriline tähtsus oleks sellel kongressil selles mõttes, et see aitaks lähendada omavahel just meie naabreriikide üliõpilaskondi, kuna suuremal määral on oodata üliõpilasesitajaid Soomest, Lätist, Leedust, Rootsist, Norrast ja Daanist.

Selle kongressi korraldamine väärib tõsist tähelepanu. Selle läbiviimiseks tuleks asutada eriline toimikond üliõpilaskonna, Üliõpilaste Karskusühenduse ja teiste organisatsioonide esitajatest.

Villem Ernits.

Karskusküsimus esimesel Soome-Eesti üliõpilaspäeval.

Soome-Eesti üliõpilaspäevade mõte algatati teisel Soome-Ugri hariduskongressil, kevadel 1924. a. Tallinnas. Sel korral oli sellega ühenduses oleva Soome-Eesti-Ungari üliõpilaskongressi päevakorras ka karskusküsimus. Muu seas otsustati siis sama küsimus võtta ka järgmiste Soome-Eesti üliõpilaspäevade eeskavasse.

8.—12. okt. s. a. peetud Eesti Üliõpilaspäeva eeskavasse olid aga soomlased unustanud karskusküsimuse sisse võtmast. Eestlaste ettepanekul võeti aga see küsimus siiski päevakorda.

Üliõpilaspäeva tervitasid Helsingis Soome Üliõpilaskarskusühingu esimees Dr. Heikinheimo, Eesti üliõpilaskarskusühenduse poolt A. Öunapuu ja Üleilmlise üliõpilaskarskusliidu poolt V. Ernits, kutsudes karskusmeelseid Soome ja Eesti üliõpilasi ja nende organisatsioonide osa võtma üleilmlisest üliõpilaskarskuskongressist Tartus 1926. a. ühenduses üldise üleilmlise karskuskong-

ressiga. Turus tervitas Turu üliõpilaskonda üliõpilaskarsklaste poolt V. Ernits.

10. okt. oli karskusküsimus üliõpilaspäeva eeskavas. Selle küsimuse üle kõnelesid Soome poolt Dr. M. Heikinheimo, Eesti poolt V. Ernits.

M. Heikinheimo esitas üliõpilaspäevale resolutsioonid, milledega V. Ernits ühines. Need resolutsioonid saadeti ametlikkude esitajate koosolekule käsitlemiseks. Siin võeti need lõpulikult vastu järgmisel kujul:

1) Soome ja Eesti üliõpilaskonnad ja nende karskusorganisatsioonid võtavad osa üleilmlisest üliõpilaskarskuskongressist Tartus 1926. a.

2) Soome ja Eesti üliõpilaskonnad muretsevad oma liigetele tarvitamiseks karskuskirjandust ja karskusajakirju.

3) Karskusküsimus tuleb võtta järgmise Soome-Eesti üliõpilaspäeva eeskavasse.

Need otsused lähevad üliõpilaskondade kinnitamisele.

* * *

Üliõpilaspäeva koosviibimisel olid loomulikult kõik täiskarsked ega olnud neil mingisugust salaalkoholit tarvitamist märgata. Küll aga oli samal ajal Karjala üliõpilaskond (keda peetakse alkoholi tarvitamise suhtes esimeseks Soome üliõpilaskonnas) korraldanud maskeraadi, millest ka mõned Eesti üliõpilased olid osa võtnud, ja mis igatahes palju põhjusi andis etteheiteiks Soome keeluseadusele. Soome üliõpilaskonna juhatuse liikmed ja Soome karsklased lubasid selle küsimuse igatahes päevakorrale võtta.

Mõnesuguseid keeluseadusest üleastumisi ka mitteüliõpilaste keskel konstateerisid mitmedki Eestist tul-

nud üliõpilaspäevade osavõtjad. Nende ridade kirjutaja nägi ühe joobnud inimese.

Helsingis tavatav alkoholitarvitamine tekitab muidugi halva meeoleolu ka karsklastegei keskel. Mittekarsklastele on aga see häämeelega nähtud põhjuseks kogu keeluseadusmõtte lõpulikuks hukkamõistmiseks.

*

Praegune üliõpilaspõlv on tulevaste rahvajuhtide eelkool, ja kui korda läheb praeguse üliõpilaspõlve enamus ehk vähemalt selle sisemiselt kaaluvamat osa karskusaatele võita, siis on sellega võidetud karskusele tulevikus kogu meie riigi ja rahva elu juhtimine. Sellepärast tuleb karskustööle üliõpilaskonnas erilist tähelepanu omistada.

V. Ernits.

Veel märkusi Soomes reisilt.¹⁾

Miks me sõitsime?

Vennasrahvast olime kuulnud palju. Ehk oli sellepärast lihtsalt uudishimu. See oli võimalik üksikute suhtes. Nad toimisid Jaapani vanasõna järele: „Parem kord näha, kui sadakord kuulda.“ Kuid paljust uudishimust aetuna poleks reis nii pererikkal sõitjate arvul, sarnasel kujul, kui ta möödus, ette võet.

Tõmbas midagi muud pääle uudishimu. See oli vennasrahvas, meie lähisemad hõimvennad-õed, mis tõmbas. Tõmbas sidemeid süvendada tolle ennastohverdava tervikuga, tema akadeemilise noorsooga, tervikuga, kes Eesti eest, vähema venna eest, selle hädapäivil oma rakkusid ohverdas. Vabadussõjas valdas tahe lähendada mõlema maa ülikoolide noorsugu ühiseks tööks ühiste ülesannete jaoks. Rajada akadeemiliste perede vahel lojaalset, sõbralikku ühistegevust. Mindi viima sõpruspisilaid. Ja kui osa Soome sõitjaid talitas esialgu siiski ülaltähendatud vanasõna järele, siis purunes ikkagi reisulõpul rahvatarkus „kahte jänest tagaajades ei saa ühtki kätte.“ Sai rahuldatud uudishimu, sai istutatud sõpruspisilaid kolonias.

Vastuvõtt.

Südamlik, soe. Otsekoheus esimesest silmapilgust. Räägid segamini Eesti-Soome keelt. Nii nagu oskad. Nemad samuti. Soojuis kui ametlikelt Üliõpilaspäeva korraldajailt nii ka perekondades. Sest kuidas nimetada seda teisiti, kui sulle, teada saades et kiirustad, auto muretsetakse, lillede, maiustuste, sigaritega jne. teele saadetakse. Tundmus, sa ei viibind kusagil võõralmaal, väljamaal, vaid nagu oma kodu. Ja, Soomel on palju ühist Eestiga. Muusika. Eleegilikkus. See on ju sama, mis su oma rahvalaulus.

Pahur „sulisev“

tumestab siiski Eesti-Soome sõbralikkuse ja südamlikkuse üldist arenemist. Piiritus. Tuli jutt pererahvaga Soomest, kui keeluseadusmaast. „Eesti veab piiritust salaja Soome.“ Tihti mõjub üks sõna rohkem, kui pikk noomitusa.

Oleme küll uhked oma kartuliveo pääle. Kuid ei tohi unustada, et võime elada teiste südameis ainult siis, kui luupainaja oma vennamaja korda ei kipu rikkuma. Eesti valitsusel on tõsine küsimus senni kestnud spekulantide — salakaubitsejate madalate instinktide ohjeldamises. Mis on lubamatuks, kui venna istutatud puul enesel lubada selle juuri kaevada?

Eestis tuleb alkoholiküsimuse suhtes teid tõsiselt otsida

Võrdlusi.

Eesti võib ühe asjaolu pääle siiski uhke ja õnnelik olla. Eestlased on täielikud peremehed oma kodus, vabad igast kõrvalmõjust oma rahvuskultuuri arenemisel. Soomes mitte nii. Rootsluse juured on sügavamal, kui esialgu arvata võis. Sellepärast ei saa ka Soome Eesti sarnaselt, täielikult rippumatult teostata kõiki omi kultuuri ja poliitilisi püüdeid. Rootsi vaim on senini suureks piduriks olnud ka E.-S. suhete süvendamiskatsetes. Meil Eestis oli kadaklus, vähemal määral alevikus. Soomes on rootslus, püüd lastele rootsikeelset haridust anda. Paljuil puhtsoomlasil on kodune keel rootsi keel. Rootslus tormoseerib soomlust.

Samuti on majanduselu jämeots rootslaste kätes, tööstus, pangad, jne. Enamalt. Räägiti sarnast lugu. Turu rikkaim tubakatööstur, rootslane, kinkinud rootsi ülikoolile 5 miljoni Soome mrk: Et fabriku saaduste tarvitajaskond eranditult soomlased, nõudsid viimased rootslaselt-fabrikandilt sama suuruse summa kinkimist Soome ülikoolile. Seda ei tehtud. Soomlased hakkasid boikoteerima ülalnimetatud fabriku saadusi. Tööstur nähes, et boikoteerijad pankrotti võivad teha, annetas. Kuid mitte nõutud 5, vaid 3 milj. mrk. Sõnaga, pressiti välja, kuid vähem.

Meil Eestis on palju võõrakapitaliga töötavaid ettevõtteid, mille „toodangu“ tarvitajad isegi üliõpilaskonnas. Peab olema üksmeelt ja loobuma. Üle minema oma töösturite poole.

Segakooriga kontsertid.

Helsingi ülikooli aulas ja Turu akadeemia saalis möödusid elavate applauside saatel. Saalid välja müüdüd. Publik valitud, alates presidendist. Arvustused hääd. Meie pidavat laulma teisiti kui soomlased, jõurikkamalt temperamendiga. Kuid koorilaulu meetood, tehnika on lahku minev. Soomlaste koorid koosnevad kultiveerit häälist. Siiski olla üliõpilaskonna segakooriga kontserdid annud tõuget soomlasile asutada Helsingi üliõpilaskonnas analoogilist koori, milline senini puudunud. Kontsertidel annetati koorile 7 loorberipärga, kaks Turus, viis Helsingis. See ei olnud shest, vaid tänuavalduis koorile Eesti muusika, koorilaulu tutvustamise eest hõimrahvale, Eesti koorilaulu visiidi eest Soome.

Üliõpilaskonna segakooriga poolt valiti ühel häälel koori auliikmeiks järgmised Soome laulu alal juhtivad jõud: prof. H. Klemetti, („Yliõpil. Laulajat“ ja „Suomen Laulu“ kooride juhat.) senaator Talas, („Suomen Laulu“ esimees), pääminister Tulenheimo („Kansallis Kuoro“ esimees), helilooja Armas Maasalo (sama koori juhat.), Sieberg („Laulu Miehet“

1) Trükitehnilistel põhjustel eelmisest numbrist välja jäänud.

esimees), Väinö Rautavaara (sama seltsi koori juhat.) ja Suomen („Yliõpil. Laulajat“ esimees).

Soome esimesest kodanikust.

Eesti üliõpilaskonna ekskursiooni austaval vastuvõtul presidendi lossis oli juhuseks veel kord tutvuda vennasrahva riigipärga. Nagu mai kuul presidendi silmad niiskused meie „Alma Mater“ aulas, sama liigutatud oli president seekord, samuti niiskused ta silmad ka nüüd. See ei olnud juhuslikult. Nägime tema hingelikkust, õrnatundelikkust. Nägime temas mitte sedavõrd poliitikut, kui inimest. Ja kui õrnahingeline inimene, ei unune.

Sama hingelikkust tajusime kogu arvuikkaist kõnedest viie päeva jooksul. Mida rõhutati neis? Üksteise leidmise

tarvet, hõimuaadet, sõprus-, kultuur-, vastastikkuse tundmaõppimise tarvet.

„Meil on tarvis aadete ühistegevust, ülesehitavat kultuurtöö liitu. Vajame üksteist mitte ainult üksteise täiendamiseks mitmesuguste omadustega. Vastastikkuse kasvatusega peame püüdma omada seda, mis puudub, see on arendada sõbralikku vahekorda, mis ühendaks toimimisi aadetega ja aateid toimimistega.

Soomes veetud päevad ei unune. Need olid heledad silmapilgud; kui sügisesest tinahallist taevast ootamatu, haruldane päiksepaiste. Soojust, päikest on palju teie südames, hõimvennad. Meie ei unusta teil viibitud päevi. Täname.

A. Teever.

Eesti Üliõpilasseltside Liidu avalik vaieluskoosolek.

8. nov. 1925. korraldas Eesti üliõpilasseltside liit avaliku vaieluskoosoleku, kus käsitusele tulid eelmise liidu kõnekoosolekul vil. J. Jansi ja ksv. H. Kukke poolt üles seatud põhimõtted.

Kuulajaid oli ruumikas saal täis, enamikus üliõpilased, kõigist Eesti üliõpilasorganisatsioonest, pääle korp. „Vironia“. Ülikooli õppejõududest olid ilmunud kaks: prof. Saareste abikaasaga ja dots. Treiberg. Pääle selle oli veel osavõtjaid mitteakadeemiliste isikute hulgas, eriti koguke kooliõpilasi.

Koosoleku avas koosoleku juhataja ksv. R. Janno. Endistest referaatidest kokkuvõetud põhimõtteid selgitasid ja täiendasid vil. J. Jans ja ksv. H. Kukke.

Vil. Jans (E. Ü. S. „Ühendus“) toonitab, et intelligent peab rahvast juhtima, mitte valitsema, nagu seda eeldab korporatsiooni kasvatus, ja seab üles meie üliõpilasorganisatsioonidele vastavad põhimõtted (kõne avaldame järgmises numbris. Toimetus.)

Ksv. Kukke (E. Ü. S.) käsitleb organiseerimisküsimust, mis järgmistesse lausetesse kokku võetud:

1. Üliõpilaste organisatsiooni küsimus tuleb lahendada meie rahvusliku ja akadeemilise arengu nõuete seisukohalt.

Selles mõttes tulevad praegused organisatsioonid tüübid revideerimisele võtta, eraldades ja loobudes nendest, mis meie demokraatlikus riigis ei vasta rahva kultuurilise ning ühiskondliku elu arenemise nõuetele ja vaimule, või koguni sellele takistavalt mõjuvad.

2. Maakondlikud üliõpilaskogud on elujõulised ainult niivõrd, kui võrd nad endid kultuurtöö kõrval täiendavad seltside teiste põhimõtete, nimelt loovad kindlama sisemise korralduse ja oma liigete kasvatusliku süsteemi. Sunduslikud kogud ei ole meie senise arenemise ja praeguste olude kohased.

3. Korporatsioonid on meie üliõpilaskonnas kõige vähem soovitatav organisatsiooni tüüp, mitte nende välistest küljest, vaid oma sisemise passiivse, rahvavõõra ja eluvõõra vaimu pärast.

Seda küsimust ei tule loomulikult käsitleda ainult omaette, sest väliste vormide küsimus on enam-vähem lahendatud. Esirinda peavad üliõpilaskonnas ikka rohkem ja rohkem astuma tegelikud ülesanded, millele kogu üliõpilaskond või tema üksikud organisatsioonid oma paremad püüded ja jõu tahavad kulutada. Tegelikus töös ja ajakohaste ülesannete juures panakse end maksma, ja organisatsiooni küsimus kerkib siin üles ainult nii palju, kui palju ta aja nõudeid, vaimu ja ülesandeid takistab või juba silmapaistvalt passiivseks ning üleareuseks on muutunud. Nii korduvad meie üliõpilaskonnas perioodilised momendid, kus organisatsiooni küsimus üles kerkib ja temaga tegemist teha tuleb. Kõige

päält seisab see küsimus igal kevadel noorte ees, kes keskkoollist ülikooli tulevad. Kas astuda ühingusse? Missugusesse? Siin on küsimuse selgitamine tähtis just olemasolevate organisatsioonitüüpide eneste huvides. Siin on nüüd kui ka tulevikus võita suur passiivsus ja umbusaldus, mis akadeemilises peres suuremas hulgas valitseb ja mis organiseerimatus üheks peapõhjuseks. See on hingeoluline vaatekoht, et organisatsioon piirab isikut, isikuvabadust. Kuid sarnane põhimõtteline organiseerimatus on suur eksitus. Ümberpöörduvalt, organisatsioon annab vabadust juure, sest vabadus ühiskondlikus elus on oma jõu ning võimete õige tundmine ja teadmine, et sa mitte ükski ei seisa, vaid sind toetab ning hoiab solidaarne kaasvõitlejalik ümbruskond. Edasi, organisatsiooni küsimus kerkib üles iga-aastastel üliõpilaskonna edustuse valimistel, sest meil minnakse üliõpilaskonna valimistele mitte poliitilisel või puht-ilmavaatelisel alusel, vaid organisatsiooni tüüpide järele (mis küll omakorda teatud ilmavaatele rajatud). Siin näeme meie aga seni, et üliõpilaskonna vankrit n. ö. veab tegelikult ainult üks osa üliõpilaskonnast, kuigi kõik proportsionaalselt parlamendi kõrgetel kohtadel istuvad. Üliõpilaskonna edustuse kandjad on seni olnud eeskätt seltsid, kuigi neil kohti edustuses alla poole (44 %), kuna ühe osa kohta peab ette heitma passiivsust ja koguni põhimõtteliku vastuseisumist. Nii peab organisatsiooni küsimus igakord valijate silmi ees täiel mõõdul üles kerkima. Ka üliõpilaskonna laiemates tegevusvaldustes näeme, et organisatsiooni küsimus end ühel või teisel puhul jälle tunda annab. Võtame kas või õppetöö ülikoolis ja tegutsemise akadeemilistes seltsides, mille ülesanne ei ole mitte ükski eriteadlaste välja saatmine, vaid et anda täistõomehi meie rahvuskultuuriliste ja riikliste ülesannete jaoks, siis näeme jällegi, et esimese järgu tähtsusega on see äratuus, mis noored üliõpilased oma organisatsioonist saavad. Ei ole noorrespõlves, kus ise veel arenetakse ja kasvatakse, ükski see tähtis, mis ja palju ära tehtud, vaid samal kui mitte suuremal määral see, mis sihis ja mis vaimus on arenatud.

Üksikuid organisatsioonide tüüpe käsitledes märgib kõneleja häämeelega, et maakondlikud kogud on seltside eeskujul sisemise elu tihendamisele üle minemas, mis neile kultuurilise töö kõrval aluspinna kindlustab. Korporatsioonides valitseb seisak. Liigete arvus ei ole kasvu, küll aga organisatsioonide arvus. Arvab, et kui korporatsioonidel pinda on, siis küll välise vormi poolest. Korporatsioonid sisaldavad palju mittesoovitavat, laenatud ja iganenut, mis neid rahvale võõraks teeb. Nende tegevus ja vaim, eriti tegevus, ei vasta ajanõuetele. Nende rahvuskultuuriline töö ei avaldu kuigi ni-

metamisväärilikeks. Üldiselt on kõneleja arvates organiseerumise tarvidus tingitud tegeliku töö vajadusest, seejuures tuleks eriti rõhku panna töö intensiivsusele, mis puudub korporatsioonides.

Ja kui organisatsiooni küsimusest siiski kõneldakse, siis mitte teravusest ja vaenulikkusest välja minnes, vaid selleks, et aidata selgitada a j a k o h a s e i d ü l e s a n d e i d ka neile, kes ise ei suuda loobuda iganenud vormidest ja uue sisu otsimisel liig laisad on, kuigi nad ka ise juba tunnevad, et sisu on tarvis uuendada.

Algavad vaielused. Ulesseatud põhimõtteid otsustatakse üldiselt käsitada.

Ksv. L ä t t i (korp. Sakala) leiab, et ettetoodud organisatsiooni puudused ei olene organisatsiooni tüübist ja soovib, et temale veel näidatakse olulist vahet seitside ja korporatsioonide vahel. Kõneleja arvates seisab oluline vahe eraldavas märgis, mis kõlblise tähtsusega ja mille läbi korporandid end ühiskondliku otsuse alla annavad. Välise märgiga olla korporandid ühiskonnaga rohkem seotud kui seitsid üldse. Lõpuks tähendab kõneleja, et ka korporatsioonid rohkem ajakohasemaks olevat muutunud.

Ksv. E d g. T r e u f e l d t (korp. „Ugala“) algab „autoriteetliku“ seletusega vaieluskoooleku kohta, leides selle töö otstarbetu olevat ja oletab, et vahekorrad isegi pingul. Soovitab kallaletungimise asemel kaasa aidata rahvuslikuks tööks. Toob ette korporatsiooni sihina perekondliku ja riiklise kasvatusandmise. Korporantide avaliku elu tõendusena nimetab kõneleja asjaolu, et ¼ vabariigi valitsust olla korporantide õlgel. Maakondlikke kogusid loeb kõneleja täiesti eluvõraks, kuna need ei olevat end suutnud avaldada.

Ksv. E. L a i d (Pärnum. üliõp. kogu) toob ette, et korporandid arvavad, et neil on ainult õigused ja mitte kohustused. Waadeldes korporatsiooni sisu, leiab kõneleja ses äärmise passiivsuse, põhimõtete vähesuse ja huvide lageduse — üldse puudub ksv. Laidi arvates

korporatsioonides kõik, mis õigustaks neid end välja-valituks lugema. Korporandid on end värvega eraldanud, kuid ei võta kunagi mujalt osa kui matuserongest. Küsib, kus on korporandid siis olnud, kui meie midagi korraldanud oleme, nagu 24. veebruaril l. a., kui maale kõnelejaid vaja oli, kas oleme neid näinud akadeemilistes seltses, hõimuklubis ja mujal üldettevõtetes. Korporante ei leia seltskondlikust tööst, nad ei näita lugupidamist rahva parema tuleviku vastu. Seepärast arvab kõneleja end õigustatud olevat arvustada korporatsioone sisu nimel, s. o. kodumaa hää käekäigu nimel.

Vil. E r n i t s leiab, et korporatsioonidele on tingimata tarvilik moraalne surve. Kõneleja on kindel, et on näidatud lahkumineku ja korporatsioonide reorganiseerimise vajadus.

Ksv. T a a l m a n (Viljandimaa üliõpil. kogu) seletab, milline on vahe kogude ja korporatsioonide vahel. Esimeses ei ole nooremate käskimist, nagu see on korporatsioonides. Kogudes ei jooda, mis korporatsioonides igal pool sunduslikult läbi viidud, kui mitte juriidiliselt, siis küll tegelikult. (Toetudes ksv. E. Treufeldti väitele, et ¼ vabariigi valitsusest lasub korporante õlgel ja ajakirjanduses igapäev kõneldakse valitsuse ühtlusest, siis võib see tulla küll sellest, et korporandid ei ole harjunud koos töötama, vaid on harjunud kaklema ja jagelema. Selle vastu on aga maakondlikkes kogudes kohustustunne maakonna ja rahva hääkäekäigu vastu. Puudutades kogude asutamist, tähendab kõneleja, et kogud on loodud seitside liigete poolt üliõpilaste rahvaga kontakti viimiseks. Kogude liikmeiks on olnud ka korporante, kes on tulnud just seks, et saaks teha tööd, milleks puudub võimalus oma organisatsioonis; praegu olla nad aga enamikus lahkunud.

Ksv. K a l a m e e s (E. Ü. S.) arvab korporantide kehva sisu põhjuseks välist vormi ja soovitab neil sest loobuda, mis aitaks kaasa ka vaimu vabanemisele.

(Järgneb.)

Akadeemiline kroonika.

Ülikooli teated.

Ametist vabastatud

on omal soovil farmakoloog. instit. noorem assist. dr. V. Faure ja füsioloogia instituudi noorema assistendi k. t. dr. F. B o r m a n n.

Ametisse kinnitati

stud. med. Martin Illison — farmakoloogia instituudi noorema assistendi k. t., stud. med. Robert Tuisk — füsioloogia inst. noorema assistendi k. t., dr. Helmi Lill — sisehaiguste kliiniku nooremaks assistendiks ja dr. August Arrak — sama kliiniku vanemaks assistendiks.

Üliõpilaskonna uue edustuse valimisteks

on ülikooli poolt lubatud tarvitada mat.-loodusteaduskonna dekanadi ruumid.

Harjumaa üliõpilaskogu

tegevus on ülikooli poolt lõpetatuks tunnistatud, sest et ta ülikooli määrust oma liikmete, eestseisuse, koosseisu ja asukoha teadaandmise suhtes ei ole täitnud ega muul viisil oma olemasolust teatanud.

Stud. Ebba Kertes

nimetati kaubateaduse kabineti aj. abijõuks.

Viljandi maakonna stipendium

1924./1925. õppeaasta 2. poole eest on ülikoolile väljaandmiseks stud. Martin A n t'ile saadetud.

Stip. Joh. Tombergile,

kes Viinis edasi õpib, on stipendium ühe aasta võrra pikendatud, arvates 15. nov. s. a.

Aleksander Arderi kontsert „Vanemuises“.

Kesknädalal, 25. skp. esineb „Vanemuises“ meie parem ooperilaulja Aleksander Arder kontserdiga.

A. Arder, teatavasti ise akadeemilisest noorsoost võrsund, peaks selle tähelepanu omama. Oma viimasel ringreisul Lätis sai ta väga kiitva arvustuse osaliseks kõigi Riia lehtede poolt. Ja meele tuletades mineva-aastast kontserti Tartus, jätab vaevalt lauljat uuesti kuulamata.

TOIMETUS:

Vastutav- ja peatoimetaja: August Tamman.

Toimetuse sekretär: Jaan Pert,

Edgar Treufeldt, August Palm.

Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.